

ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์

ปริญญานิพนธ์

ของ

นิพนธ์ เที่ยมทิพาบุญกร

26 MAR 2527

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประธานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร

ปริญญาดุษฎีศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2527

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

153612

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปัญหานี้
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

ดร. อังคณา ประธาน

ดร. อนุช กรรมการ

ดร. อังคณา ประธาน

ดร. อนุช กรรมการ

ดร. อนุช กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.สมสุข ชีระพิทักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ และอาจารย์ ดร.เสาวนีย์ เสนาสุ ที่ได้
กรุณาให้ข้อคิดเห็น แนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็น
อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระศรภานุวิสุทธิ์ (หลวงพ่อดำ) ศาสตราจารย์ ดร.ฟุ้งเฟื่อง
เครือตราฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ธรรมมา ดร.สิงห์ทน คำขาว รองศาสตราจารย์
อารีย์ สหชาติโกสีย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิ่งแก้ว อิตถากร ที่กรุณาตรวจ แก้ไข และให้
คำแนะนำในการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ สายแสง แห่งมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ศรีสมุทร แห่งมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา รองศาสตราจารย์บุญรวม ทิพศิริ แห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บางแสน รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ศรีโพธิ์โรจน์ แห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม ที่ช่วยกรุณาเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ ณ วิทยาเขตสวนหมิงภาค

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานี ไชยธีรานุวัตร แห่งมหาวิทยาลัยมหิดล ที่ช่วย
กรุณาเขียนโปรแกรม และอนุเคราะห์ให้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

ขอขอบคุณ นิธิศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้ง 8 วิทยาเขต ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขออภิวาถึงพระคุณของบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ญาติ พี่ น้อง ที่
ให้ความรู้ ให้อำลังใจ และกำลังทรัพย์ สนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยมาตลอด พระคุณนี้หาที่
เปรียบมิได้.

นิพนธ์ เทียมทิพบุญฤกร

ปริญญานิพนธ์เล่มนี้

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	ความหมายของพุทธศาสนา	7
	โครงสร้างของพุทธศาสนา	8
	หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่นิสิตควรทราบ	11
	ความสำคัญของพุทธศาสนา	14
	สภาพของพุทธศาสนาในประเทศไทย	16
	สถาบันสงฆ์	17
	ความสำคัญของการบวชเป็นพระภิกษุ	18
	กิจวัตรของพระภิกษุสงฆ์	19
	พุทธศาสนากับสถาบันอุดมศึกษา	21
	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
	สมมติฐานในการวิจัย	29
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	30
	กลุ่มตัวอย่าง	30
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	32
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	35

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	37
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สัณฐานภาพทั่ว ๆ ไปของข้อมูลในแบบสอบถาม	39
ตอนที่ 2 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคฤหาสน์	49
ตอนที่ 3 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคฤหาสน์	56
ตอนที่ 4 ทดสอบสมมุติฐานตามทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คฤหาสน์ เมื่อจำแนกตามเพศ ภูมิดำเนา ประสบการณ์ ในการเรียนวิชาพฤกษศาสตร์	64
ตอนที่ 5 ทดสอบสมมุติฐานตามทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คฤหาสน์ เมื่อจำแนกตามเพศ ภูมิดำเนา ประสบการณ์ ในการเรียนวิชาพฤกษศาสตร์	66
5 สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	69
ความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้	69
กลุ่มตัวอย่าง	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	69
การวิเคราะห์ข้อมูล	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
อภิปรายผล	73
ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัย	81
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก	88

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	30
2	แสดงศาสนาที่นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนับถือ	39
3	ประสบการณ์ในการ เรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ	40
4	นิสิตที่มีประสบการณ์ในการ เรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนา	40
5	ผู้ที่เคยหัดความรู้อย่างเกี่ยวกับพุทธศาสนาในแก่นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	41
6	ความเข้าใจในหลักธรรมทางพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	42
7	เครื่องบดลอมใจของนิสิต เมื่อนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความกังวล หรือความทุกข์อย่างหนัก	43
8	วันสำคัญทางพุทธศาสนาที่นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปร่วม	44
9	การทำบุญตักบาตรของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	45
10	ผู้ที่เคยบวชเป็นพระภิกษุในครอบครัวของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	46
11	การสวดมนต์ก่อนนอนเป็นกิจวัตรประจำวันของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	47
12	ความคิดเห็นของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อการปฏิบัติตามหลักธรรม ทางพุทธศาสนา	48
13	ความถี่ของการให้โอกาสเรียนวิชาพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ	48
14	ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อสังฆกรรมของพระพุทธเจ้า	49
15	ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาเกี่ยวกับสมาธิ	50
16	ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาในด้านหลักกรรม	50
17	ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาในทางนิพพาน	51

18	ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณพัทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย เช่น หลักสูตร การสอน การอบรม	52
19	ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณพัทธศาสนาในแง่ดี	53
20	ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณพัทธศาสนาในแง่ไม่ดี	55
21	ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณพระวินัยสงฆ์	56
22	ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณาการศึกษาศาของพระสงฆ์	58
23	ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณาการประพฤติกฎิบัติของพระสงฆ์	59
24	ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณาการปกครอง การบริหาร ทั้ กิจวัตรภายในทั้ กิจพระศาสนาของพระสงฆ์	60
25	ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณาพยาบาลพระสงฆ์ในปัจจุบัน	61
26	ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณาการสอนของพระสงฆ์ในสถาบัน อุดมศึกษา	63
27	เปรียบเทียบทัศนะของนิสิตชายและนิสิตหญิง ที่มีคณพัทธศาสนา	64
28	เปรียบเทียบทัศนะของนิสิตที่มีคณพัทธศาสนา เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา	64
29	เปรียบเทียบทัศนะของนิสิตคณพัทธศาสนาตามประสบการณ์ในการเรียนวิชา พุทธศาสนของนิสิต	65
30	เปรียบเทียบทัศนะของนิสิตชายและนิสิตหญิง ที่มีคณพระสงฆ์	66
31	เปรียบเทียบทัศนะของนิสิตคณพระสงฆ์ เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา	66
32	การทดสอบความแตกต่างของทัศนะที่มีคณพระสงฆ์เป็นรายคณระหว่างกลุ่มนิสิต ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน	67
33	เปรียบเทียบทัศนะของนิสิตคณพระสงฆ์ตามประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสน ของนิสิต	68

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 โครงสร้างของพุทธศาสนิกชนจากหนังสือธรรมะภาคต้น

8

ภูมิหลัง

ปัจจัยที่ยังให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ในฐานะของความเป็นมนุษย์ อันแตกต่างจากสัตว์ทั้งหลายนั้น มี 3 ประการ คือ ปัจจัยทางกาย ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางจิตใจ (เสฐียร พันธงศรี 2513 : 4 - 5) ปัจจัยทางกายหมายถึงอาหารที่เรากินหรือดื่มทางปาก ในขณะที่เกี่ยวข้องกับหมายถึงอาหารตา เช่น ภาพต่าง ๆ อาหารหู เช่น เสียงพูด เสียงดนตรี อาหารของเรื้อรัง เช่น เสื้อผ้า อาหาร กลิ่นจางยารักษาโรค ปัจจัยทางสังคมนั้น หมายถึงเพื่อนมนุษย์ คนเราต้องการสังคมกลุ่ม หรือหมู่คณะ เริ่มตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ที่ทำงาน ไปจนถึงประชาชาติ ส่วนปัจจัยทางจิตใจหมายถึง ศาสนา ศาสนาเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหาเพื่อความกลัวเกรง และถือว่ามีอำนาจศักดิ์สิทธิ์และมีค่ายิ่งแก่ตน และส่วนรวม (เสฐียรโกเศศ 2502 : 4)

มนุษย์ทุกหมู่เหล่าล้วนมีศาสนา ศาสนาตอบปัญหาที่มนุษย์สงสัยเกี่ยวกับความเป็นมาของตน ความซบเซาและศรัทธาในศาสนาก่อให้เกิดแรงผลักดันให้คนเราสร้างสรรคผลงานทางศาสนา ศาสนาจึงเป็นบ่อเกิดของศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกตกทอดให้คนรุ่นหลังหลายรุ่นหลายวัยได้ประโยชน์และเกิดความสุข นอกจากนั้นยังทำให้เกิดมีนักปราชญ์ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดและวิถีชีวิตของมนุษย์ที่กว้างใหญ่ไพศาลที่สุด คือ พระศาสดาและบุญญาพอกวัฒนธรรมทางศาสนาทุกศาสนาก็ที่พระศรีวิสุทธิโมลี (พระศรีวิสุทธิโมลี 2513 : 6) ได้กล่าวไว้ว่า

✳ ศาสนาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับคนทุกวัย เพราะศาสนาเป็นบ่อเกิดอันสำคัญของวัฒนธรรมชีวิตของบุคคลที่เจริญเติบโตขึ้นมาในสังคมย่อมเป็นผลของการอบรมที่สืบเนื่องมาจากศาสนา และบุคคลย่อมอาศัยผลแห่งการอบรมนั้นเองเป็นอุปการะดำรงชีวิต แล้วนำผลแห่งการอบรมนั้นมาแสดงออกต่อสังคม ส่วนในฝ่ายสังคมนั้นได้ การฝึกอบรมและองค์ประกอบต่าง ๆ ในทางสังคมที่เป็นเครื่องหล่อหลอมชีวิตของบุคคลนั้นได้ การกระทำทั้ง

หลายอันก่อรวมสังคัมภีร์ ล้วนเป็นผลที่ศาสนาได้มีส่วนบันดาลให้เกิดขึ้นหรือช่วยชักนำ
ให้เป็นไปโดยทั้งสิ้น

พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประชาชนในดินแดนไทยยอมรับนับถือมาเป็นเวลานาน นับ
ตั้งแต่พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งอินเดียได้ทรงส่งสมณทูตมาเผยแผร เมื่อพุทธศตวรรษที่ 3
พุทธศาสนาได้เริ่มมาประดิษฐานในดินแดนสุวรรณภูมิหรือในดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน
หลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏเริ่มจากสมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12 - 16) จนถึงสมัย
ขอม (พุทธศตวรรษที่ 12 - 18) และศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13 - 18) เป็นลำดับมา
จนถึงยุคเชียงแสน (พุทธศตวรรษที่ 16 - 23) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการประดิษฐานอาณาจักร
ไทย โดยคนเชื้อชาติไทย และแล้วศิลปวัฒนธรรมไทยก็พัฒนาถึงจุดที่งดงามประณีตที่สุดใน
อาณาจักรสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ 19 - 20) (ม.จ. สุกัทธิศ คีตกุล 2524 : 21 - 91)
คนไทยยุคนี้มีความสงบสุข และฐานะทางสังคมทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ที่ขึ้นยามีความสัมพันธ์
กับการมีความสำนึกสูงทางศีลธรรม พระมหากษัตริย์ตลอดจนไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ ทรงศีล ทำทาน
และปฏิบัติกิจวัตรทางศาสนามีโดยขาด (วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา 2527 : 8)

ในสมัยต่อมา ความรู้ทางเทคโนโลยี ตลอดจนลัทธิการเมืองต่าง ๆ เกิดแตกแขนงออก
ไปมากมาย ซึ่งผลที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับผลทางบวก สังคมไทยซึ่งเคยดำรงเอกลักษณ์
เฉพาะตนได้เริ่มผสมผสานแนวคิดและการปฏิบัติแบบชาวต่างประเทศโดยเฉพาะแบบชาวตะวันตก
เรามองว่าประกอบมากขึ้นสำหรับการดำเนินชีวิต และในบรรดาองค์ประกอบดังกล่าว เทคโนโลยี
ก็เป็นองค์ประกอบหนึ่ง (จำนงค์ อธิวัฒน์สิทธิ์ 2525 : 26 - 32) เพราะมีส่วนช่วยให้
ความสะดวกสบายทั้งทางกาย ทางสังคมและแม้กระทั่งทางอารมณ์ บางคนจึงได้เริ่มคิดว่า การ
มีอาหาร ยานพาหนะ และสถานการ เครื่องอุปโภคบริโภคอันเป็นเหตุแห่งใจต่าง ๆ กันจะเพียงพอ อุดมคติ
อันสูงส่งทางศาสนาเหมือนไม่จำเป็น ดังที่ เสรี พงศ์พิศ (เสรี พงศ์พิศ 2523 : 59)
กล่าววว่า "คนหันไปนิยมทางวัตถุ ตลอดจนหันไปนิยมลัทธิการเมืองแบบหนึ่งที่กล่าวหาว่าศาสนา
เป็นยาเสพติด"

ผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิตอาจพบว่า การมีทรัพย์สินเงินทองหรือกองวัตถุอันมหาศาล จะแก้

ปัญหาของเขาได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น จนเมื่อถึงเวลาเจ็บป่วยอย่างหนักที่ว่าเป็นตายเท่านั้น
คนเราจะเริ่มแสวงหาทางที่ไม่อาจซื้อด้วยเงิน นั่นคือแสวงหากำลังใจจากพุทธที่สวดทรงความ
บริสุทธิ และวิธีการเยียวยากก็อาจจะทำได้เพียงควมการอาศัยพลังและการสัมผัสทางจิต
(นาวารณ บุญนิยม 2526 : 124) แต่เพียงเขาวัวหรือมีประสบการณ์ชีวิตน้อยอยู่อย่าง
ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของ ความรู้ที่ศาสนาจะพึงอนุเคราะห์ในการแก้ปัญหาชีวิตได้

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำรัสถึงภาวะเกี่ยวกับความ
เจริญทางวัตถุและความจำเป็นของศาสนาคงนี้ (สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ 2515

: 2)

... เราทราบทั่วกันว่าทุกศาสนาช่วยคนไม่ให้หมดสติ แคว้งคว้างในยามทุกข์ ความสำคัญ
ของศาสนาในแง่นี้ ได้ปรากฏชัดในโลกปัจจุบันแล้ว โดยเฉพาะในระยะ 10 ปีที่ผ่าน
มานี้ เป็นเงาส่องให้เห็นได้อย่างชัดแจ้งว่าโลกขาดศาสนาแล้วมีผลอย่างไร เพราะใน
ระยะนี้หนุ่มสาวที่ยังไม่เจนต่อวิถีชีวิต อันยุ่งยากในโลกพากันละทิ้งศาสนา โดยอ้างว่า
ที่ไม่นับถือศาสนาเพราะศาสนาเป็นของล้าสมัยไม่ก้าวหน้าไปกับโลก - วิทยาศาสตร์ที่
กำลังเจริญอยู่ เขาหาภูมิคุ้มกันเขาวุ่นขวบยัดถือความเจริญทั้งทางโลกและหลักทาง
ศาสนาควบคู่กันไป ถ้าหากละทิ้งสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว จะเป็นอันตรายต่อชีวิตของคนที่
มนุษย์ไม่จำเป็นต้องมีพิถีพิถันจิตใจนั้น ไม่เป็นความจริงเลย คนเราเมื่อขาดที่ยึดเหนี่ยว
ทางใจแล้ว จะเกิดความว้าวุ่น พอมีความทุกข์ก็จะหันเข้าหาเอาสิ่งที่เป็นอันตรายต่อ
ชีวิตของตน เพื่อให้ลืมเรื่องเฉพาะหน้า

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่และโดยเฉพาะครูบาอาจารย์ที่จะต้องให้ความรู้ หรือจัด
ประสบการณ์ด้านศาสนาให้แก่เยาวชน แม้เขาจะยังไม่เห็นคุณค่าของศาสนา แต่การเตรียม
ความพร้อมก็เป็นสิ่งจำเป็น เพราะถ้าเขาเผชิญปัญหาโดยไม่รู้ ธรรมดาในศาสนาก็ย่อมเป็นข้อคิด
และทางออกในการแก้ปัญหาของเขาได้

ในส่วนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนั้น มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนวิชาพุทธศาสนเป็น
วิชาเลือกตั้งแต่ปีการศึกษา 2516 นี้สัปดาห์ที่มีกิจกรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาและพระสงฆ์เสมอ ๆ
เช่น จัดให้ศึกษาธรรมะนอกสถานที่ที่สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทุก

ภาคเรียน มีการจัดตั้งชมรมศาสนาและวัฒนธรรมไทยในมหาวิทยาลัยทุกวิทยาเขต มีการอบรม
 ธรรมทายาทและอุปสมบทในระหว่างปีคเรียนภาคฤดูร้อน และที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร ได้มีมติพระภิกษุทรงความรู้มาบรรยายธรรมะ ปฏิบัติสมาธิ ทุกวันพฤหัสบดี
 กิจกรรมเหล่านี้มีส่วนเกื้อกูลต่อการเรียนการสอนและเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตให้แก่ศิษย์ในทาง
 ที่ตั้งมาได้เป็นอย่างดี ในการจะให้ความรู้ทางพุทธศาสนาแก่นิสิตนักศึกษา นั้น ผู้ใดจะหาบทัน
 ความรู้และทักษะที่นิสิตนักศึกษามีต่อพุทธศาสนาบ้าง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนะ
 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์" เพื่อทราบทัศนะของนิสิต ความ
 เข้าใจในหลักธรรม การปฏิบัติศาสนกิจ และทัศนะต่อพระสงฆ์สืบศาสนา อันจะช่วยให้มีมิต
 บาทในวงการศาสนาทราบทัศนะของนิสิตต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ ซึ่งจะได้นำมาไตร่ตรองพิจารณา
 เพื่อจะได้เผยแพร่พุทธศาสนาให้เป็นที่เข้าใจอย่างถูกต้องและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนิน
 ชีวิตประจำวันได้ อันเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงรักษาพุทธศาสนาให้ยืนยาวสืบต่อไป

ความหมายของการศึกษาคนควา

1. เพื่อศึกษาทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อพุทธศาสนา ตาม
 ตัวแปร เพศ ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสน์
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อพระสงฆ์ ตามตัว
 แปร เพศ ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสน์

ความสำคัญของการศึกษาคนควา

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้ คือ

1. เป็นแนวทางให้อาจารย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่สอนวิชาพุทธศาสน์ ได้
 ทราบทัศนะของนิสิตเกี่ยวกับพุทธศาสนาและพระสงฆ์ เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร การ
 เรียนการสอน ในวิชาพุทธศาสน์ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. เป็นแนวทางเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวของในวงการพุทธศาสนา ได้นำเอาความรู้อันได้เหล่านี้ไปประกอบคำในงานตามความต้องการของหน่วยงาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ

1.1 เพศ ได้แก่ นิสิตชาย นิสิตหญิง

1.2 ภูมิลำเนา แบ่งเป็น ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียง

เหนือ

1.3 ประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสน์ ได้แก่ เคยเรียน ไม่เคยเรียน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะของนิสิต แบ่งออกเป็น

2.1 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณพุทธศาสนา

2.2 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณพระสงฆ์

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทักษะของนิสิตคณพุทธศาสนา หมายถึง การที่นิสิตมีความคิดเห็นทั้งทางดีและไม่ดีเกี่ยวกับพุทธศาสนา สามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ทักษะของนิสิตคณพระสงฆ์ หมายถึง การที่นิสิตมีความคิดเห็นทั้งทางดีและไม่ดีเกี่ยวกับพระสงฆ์ สามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. พุทธศาสนา หมายถึง ศาสนาที่พระพุทธเจ้าเป็นพระบรมศาสดา (มานิต มานิตเจริญ 2507 : 952)

4. พระสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุซึ่งปฏิบัติตามพระวินัยมี 227 ข้อ อันเป็นพุทธบัญญัติ ขอบังคับที่พระสงฆ์ทุกรูปมีหน้าที่ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

5. ภูมิลำเนา หมายถึง สถานที่ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่เลี้ยงดูนิสิตได้ตั้งหลักแหล่งที่อยู่ครั้งสุดท้าย

✓ 6. ประสิทธิภาพในการเรียนวิชาพุทธศาสน์

6.1 เคยเรียน หมายถึง การที่นักศึกษาเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนวิชาพุทธศาสนาอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

6.1.1 กำลังเรียนหรือเคยเรียนวิชาพุทธศาสน์ ที่มหาวิทยาลัยเปิดให้เรียนเป็นวิชาเลือก

6.1.2 เรียนพุทธศาสนาวรรณคดี ไม่น้อยกว่า 10 วันอาทิตย์

6.1.3 สอบได้อบรมศึกษาหรือนักธรรม ชั้นตรี หรือชั้นโท หรือชั้นเอก

6.1.4 สอบได้เปรียญ 3 หรือ 4 หรือ 5 หรือ 6 หรือ 7 หรือ 8

หรือ 9

6.2 ไม่เคยเรียน หมายถึง การที่นักศึกษาไม่เคยมีประสบการณ์ในข้อ 6.1

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณพัทธศาสนาและพระสงฆ์
มีเอกสารและผลงานวิจัยแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ ดังนี้

ความหมายของพุทธศาสนา

มีผู้ให้ความหมายของ "พุทธศาสนา" ไว้อย่างหลายท่าน เช่น

พจนานุกรมไทย ให้ความหมายของพุทธศาสนาว่า หมายถึง ศาสนาซึ่งพระพุทธเจ้าเป็น
พระบรมศาสดา (มานิต มานิตเจริญ 2507 : 952)

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ กล่าวว่า พระพุทธศาสนา คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และคำ
สั่งสอนนี้ ก็จะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ เรื่องของความจริงที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ ซึ่งพระพุทธ-
เจ้าทรงค้นพบแล้วนำมาชี้แจงเปิดเผย พระพุทธเจ้าตรัสว่า สภาธรรมหรือท่านองคคลงธรรม
เป็นของมีอยู่แล้วไม่ว่าจะมีพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นหรือไม่ พระพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ตรัสรู้สภาธรรมนั้น ๆ
แล้วนำมาบอกเล่าให้เขาใจชัดขึ้นเรียกว่าธัมมปิยามสุก ความจริงหรือสัจธรรมที่มีอยู่แล้วตาม
ธรรมชาตินี้ จึงเป็นของกลางสำหรับทุกคน (สุชีพ ปุณฺณานุภาพ 2511 : 6)

แสง จันทร์งาม กล่าวว่า พระพุทธศาสนา คือ ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนิกชน
กับพระรัตนตรัย (แสง จันทร์งาม 2513 : 59)

พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า พระพุทธศาสนานั้นหมายถึง การกระทำที่จะถลายถอนเสียซึ่ง
กิเลส อันเป็นเหตุให้เกิดโรคนั่นเองคือโรคกิเลส ซึ่งเสียแก่แห่งบุคคล ทำบุคคลให้มีความทุกข์
ร้อน ทั้งส่วนตนและส่วนรวม เมื่อผู้ใดเป็นผู้ถอนความยึดถือว่าตัวตนใดแล้วก็เท่ากับเป็นผู้ถอน
สมุฏฐานของโรคนั้นได้โดยสิ้นเชิง เราไม่เคยรู้จักโรคนั้น เราไม่เคยรู้จักสมุฏฐานของโรคนั้น
มาแต่ก่อน จนกระทั่งพระพุทธเจ้าได้บังเกิดขึ้นในโลกเราจึงรู้ (พุทธทาสภิกขุ 2520 : 59)

สปีโร (Spiro. 1972 : 31, 66) กล่าวว่า พุทธศาสนา คือมรรควิธีเพื่อความ

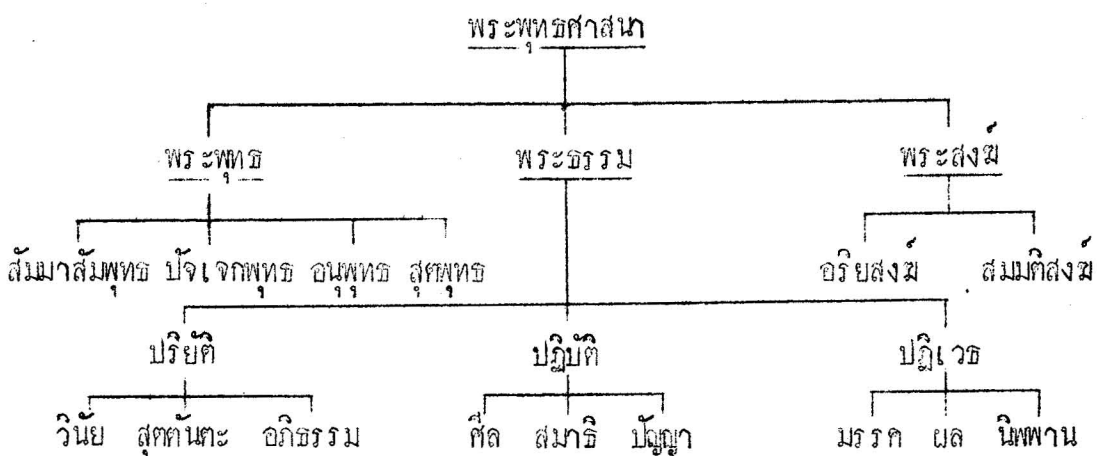
หลุดพ้นที่พระพุทธองค์ทรงประกาศ และในฐานะที่มีนิพพานเป็นเป้าหมาย เป็นศาสนาที่เสนอแนะ
 หนทางที่ก้าวข้ามความหลุดพ้นที่ปฏิบัติแนวคิดใดๆ และกล่าวหาอย่างอื่น เป็นศาสนาที่ปฏิเสธทุกอย่าง
 ในโลกแห่งสังสารวัฏ วาปิโซเป้าหมายของความหลุดพ้น การบรรลุนิพพาน คือ ความหลุดพ้น
 หมายถึงการแห่งละสังสารวัฏ และนั่นย่อมหมายถึงการทิ้งโลกียะ ซึ่งเป็นโลกแห่งสังขมาธรรม
 ในขณะที่เกี่ยวกับโลกแห่งโลกียะเป็นแหล่งที่ที่เรากำลังต่อสู้เพื่อการบรรลุถึงความหลุดพ้นนั้น

พระขันตีปาโล (Phra Khantipalo. 1973 : 1, 3) กล่าวว่า พุทธศาสนา
 หมายถึง คำสอนเรื่องสัจจะในตัวของเรานั่นเอง ซึ่งถ้าเรานับถือและปฏิบัติ เราจะดวงพินจากมหาสมุทร
 แห่งความทุกข์ยาก และพุทธศาสนาเป็นมวลแห่งระเบียบวิธีปฏิบัติมากมายหลายรูปแบบที่คิดค้น และ
 เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญที่สุดก็คือ เหมาะกับบุคคลที่มีจิตนิสัยต่างกัน

✓ จึงสรุปได้ว่า พุทธศาสนา หมายถึง ศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบด้วยพระองค์เอง
 พระองค์ได้ทรงสั่งสอนพุทธบริษัทเพื่อต้องการให้พุทธบริษัทบรรลุเป้าหมายสูงสุดในชีวิต คือ ความ
 กับทุกข์หรือการแก้ปัญหาของชีวิตได้โดยสิ้นเชิง ✕

โครงสร้างของพุทธศาสนา

การศึกษาเพื่อให้เข้าใจ พุทธศาสนาได้ชัดแจ้งยิ่งขึ้น สามารถศึกษาได้จากรูปโครงสร้างของ
 พุทธศาสนาได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างของพุทธศาสนาจากหนังสือธรรมะรวมภาคคน

องค์ประกอบของพุทธศาสนา

- พระพุทธ คือ พระพุทธเจ้าผู้ทรงคุณพบและกล่าวในพุทธศาสนา
- พระธรรม คือ สิ่งที่พระพุทธเจ้าค้นพบ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า
- พระสงฆ์ คือ ผู้ทำหน้าที่สืบศาสนาพุทธ

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทั้ง 3 อย่างนี้ มีความสัมพันธ์กัน เช่น เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสแล้ว หากไม่มีพระธรรมคำสอน ไม่มีพระสงฆ์สืบคำสอนต่อ พุทธศาสนาก็สูญหายไปจากโลกมาถึงทุกวันนี้ หากมีแต่พระธรรมก็จะลึกลับอยู่แต่ในธรรมชาติ ไม่มีใครค้นพบนำขึ้นมาแสดง และถ้าไม่มีพระสงฆ์ ก็จะไม่มีการถ่ายทอดหรือไม่เป็นประโยชน์แก่ใคร ดังนั้นพุทธศาสนาที่มีอยู่ในโลกไต่จนถึงปัจจุบันนี้เนื่องด้วยความสัมพันธ์ทั้ง 3 ส่วน ซึ่งเป็นโครงสร้างของพุทธศาสนา พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ยังแบ่งออกได้อีกกล่าวคือ ในส่วนของพระพุทธ ก็แบ่งออกเป็นหลายประเภท ประเภทที่ความรู้นั้นมาจากความตนเองแล้วสอนให้ผู้อื่นตามความ เรียกว่า พระสัมมาสัมพุทธ ประเภทที่ความรู้นั้นเฉพาะส่วนที่ใครรับประโยชน์ส่วนที่ตนเองไม่สอนผู้อื่น เรียกว่า พระปัจเจกพุทธ ประเภทที่รู้ตามผู้อื่นเรียกว่า อพพุทธ ประเภทที่รู้ได้เพราะได้ฟัง ได้ศึกษา เรียกว่า สุตพุทธ

ในส่วนของพระธรรม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ปริยัติ แปลว่า ความรู้ คือ สิ่งที่พระพุทธเจ้าสอน คำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมดที่ปรากฏอยู่เดี๋ยวนี้รอบรองเป็นรูปวรรณคดีขึ้นมา เรียกว่า พระไตรปิฎก แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ พระวินัย พระสุตตันต พระอภิธรรม

พระวินัย คือ ระเบียบเกี่ยวกับการปกครอง พระพุทธเจ้าได้บัญญัติสิกขาบทเป็นข้อ ๆ เพื่อให้พระสงฆ์ปฏิบัติตาม เป็นเรื่องการปกครองในหมู่สงฆ์ เหมือนกับการบัญญัติกฎหมาย

พระสุตตันต แปลว่า ระเบียบทางธรรม คือ เรื่องเกี่ยวกับทางธรรมทั่วไป โดยเฉพาะจะเกี่ยวกับการปฏิบัติ คัมภีร์ ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญทางพุทธศาสนา หลักธรรมที่สำคัญ เช่น หลักโอวาทปาติโมกข์ หลักอริยสัจสี่ หลักไตรลักษณ์ หลักกรรม เป็นต้น

พระอภิธรรม คือ คำอธิบายขยายความของพระสุตตันต ลึกลงไปทางจิตวิทยา หรือ ตรรกวิทยา หรือปรัชญา มีประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการจะค้นคว้าเพื่อให้รู้จริง

2. ปฏิบัติ แปลว่า การเดินไปสู่จุดหมาย หมายถึง การกระทำ แบ่งออกเป็น

3 ชั้น ไคแก

ศีล คือ ขอบปฏิบัติเกี่ยวกับการเป็นอยู่ทางภายนอก ไคแก ทำงานชอบ เจริญ
ชอบ เป็นต้น

สมาธิ คือ การปฏิบัติเพื่อให้มีกำลังใจสมบูรณ์เต็มที่ จิตที่เป็นสมาธิต้องมีคุณสมบัติ
3 อย่าง คือ สะอาด ตั้งมั่น ว่องไว ไคแก เพียรพยายามชอบ ระลึกชอบ ตั้งใจชอบ
ปัญญา คือ ความรู้ เป็นการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้อย่างสมบูรณ์ขึ้นมา ไคแก
ความเห็นชอบ และคำวิชอบ

3. ปฏิเวธ คือ ผลของการปฏิบัติ แยกออกเป็น มรรค ผล นิพพาน

มรรค เป็นสิ่งที่มาก่อน คือ ความรู้นิดที่ทำความกิเลสทั้งหลายทั้งปวงให้หมดไป
เมื่อปัญญาเป็นไปอย่างถูกต้องแล้วก็จะเกิดญาณขึ้นมา

ผล เป็นความรู้อยู่ในใจ เมื่อได้มีการทำความกิเลส คือ รวบรวมกิเลสแล้ว

นิพพาน คือ ความสุข ความเย็น เป็นผลจากการที่ทำความกิเลสได้โดยสิ้นเชิง
เป็นสภาพพ้นจากความทุกข์ อันเป็นจุดหมายของคำสอนทางพุทธศาสนา

ในส่วนของพระสงฆ์ เป็นการเพ่งเล็งถึงห้วงกลุ่มของบุคคลทั้งหมด ที่กำลังศึกษา กำลัง
ปฏิบัติ หรือใดผลของการปฏิบัติแล้วก็ตาม ถือเป็นพระสงฆ์คณะเดียวกันหมด คือ เป็นสาวกของ
พระพุทธเจ้า

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว พระพุทธเจ้าคือคนพบ พระธรรมคือสิ่งที่คนพบ พระสงฆ์คือผู้ที่ได้รับ
แจ้งถึงที่คนพบ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า พระพุทธเจ้าเป็นผู้ออกำเนิดศาสนาหรือทั้งสถาบันศาสนา
ขึ้นมา พระธรรมคือคำศาสนา พระสงฆ์คือผู้สืบศาสนา (พุทธศาสนิกฯ 2518 : 2 - 3)

หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ลัทธิควรวรรณ

พุทธศาสนามีหลักคำสอนอยู่มาก มีกัมมัตถ์รักษาหลักธรรมไว้มากมาย แต่เมื่อกล่าวเฉพาะหลักคำสอนที่สำคัญ ๆ ก็มีดังนี้

1. หลักโอวาทปาติโมกข์

หลักโอวาทปาติโมกข์ เป็นแก่นของพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติตาม มีหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

1. เว้นจากทุจริต คือ เว้นจากการประพฤติกุศล กาย วาจา ใจ
2. ประกอบสุจริต คือ ประพฤติชอบด้วย กาย วาจา ใจ
3. ทำใจของตนให้หมดจากเครื่องเศร้าหมองใจ มีโลภ โกรธ หลง เป็นต้น

2. หลักอริยสัจ 4

อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่สำคัญหลักหนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงนำมาสั่งสอนพุทธบริษัทเป็นจำนวนมาก จำแนกออกเป็น 4 ประการ คือ

1. ทุกข์ คือ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ
2. สมุทัย คือ เหตุให้เกิดทุกข์ ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา
3. นิโรธ คือ ความดับทุกข์
4. มรรค คือ ขอบปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ มีองค์ 8 ประการ คือ ปัญญาอันเห็นชอบ คำวิชอบ เจรจาชอบ ทำการงานชอบ เลี้ยงชีวิตชอบ ทำความเพียรชอบ ตั้งสติชอบ ตั้งใจชอบ

3. หลักไตรสิกขา

หลักไตรสิกขาเป็นขอบปฏิบัติสำหรับศึกษาของพุทธศาสนา เพื่อฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือพระนิพพาน จำแนกออกเป็น 3 ประการ คือ

1. ศีล คือ ความสำรวมกาย วาจา ให้เรียบร้อย
2. สมาธิ คือ ความรักษากายใจมั่น
3. ปัญญา คือ ความรอบรู้ในกองสังขาร

4. หลักไตรลักษณ์

หลักไตรลักษณ์เป็นหลักความจริงซึ่งแสดงถึงลักษณะที่เสมอกันของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง

คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

1. อนิจจัง คือ ความไม่เที่ยง ความไม่ถาวร ความเปลี่ยนแปลง
2. ทุกขัง คือ สิ่งที่น่าอยู่ได้ยาก สิ่งที่อยู่ในภาวะนั้น ๆ ได้ด้วยยาก
3. อนัตตา คือ ความเป็นของไม่ใช่ตน

5. หลักกรรม

หลักกรรมหรือที่รู้จักกันว่า กฎแห่งกรรม ก็คือ กฎแห่งเหตุและผลที่เข้าใจกันว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว คำว่า "กรรม" หมายถึงการกระทำที่ประกอบไปด้วยเจตนา จำแนกตามแหล่งที่เกิดได้ 3 ประการ คือ (พระราชนิพนธ์ 2518 : 54)

1. กายกรรม คือ การกระทำทางกาย
2. วาจากรรม คือ การกระทำทางวาจา
3. มโนกรรม คือ การกระทำทางใจ

พุทธศาสนาถือว่าโลกย่อมเป็นไปตามกรรม บุคคลมีกรรมเป็นของตน จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย ใครทำกรรมอันใดไว้ ก็หรือชั่วก็ตาม เขาจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบของกรรมนั้น

6. หลักปัจจัยสมุปบาท

ปัจจัยสมุปบาท แปลว่า ธรรมที่เป็นปัจจัยอาศัยกันและกันเกิดขึ้น หรือว่า การเกิดขึ้นพร้อมแห่งธรรมทั้งหลายเพราะอาศัยกัน ไต่ถามการที่มีสิ่งนี้ จึงมีสิ่งนี้ หรือเพราะสิ่งนี้เป็นปัจจัย จึงเกิดสิ่งนี้ขึ้นมา หลักธรรมข้อนี้บางครั้งท่านเรียกว่า "ปฏิริยาลูกโซ่" (พระโสภณคณาภรณ์ 2522 : 133)

ปัจจัยสมุปบาทแบ่งออกเป็น 2 สาย คือ สายเกิด ไต่ถามเหตุปัจจัยที่สืบเนื่องกัน กลายเป็นความทุกข์ เรียกว่า สมุทยวาร และ สายดับ เรียกว่า นิโรธวาร

สายเกิด (สมุทยวาร) มีดังนี้

เพราะมีอวิชชาเป็นปัจจัย	จึงมีสังขารทั้งหลาย
เพราะมีสังขารเป็นปัจจัย	จึงมีวิญญาณ
เพราะมีวิญญาณเป็นปัจจัย	จึงมีนามรูป
เพราะมีนามรูปเป็นปัจจัย	จึงมีสฬายตนะ
เพราะมีสฬายตนะเป็นปัจจัย	จึงมีผัสสะ
เพราะมีผัสสะเป็นปัจจัย	จึงมีเวทนา
เพราะมีเวทนาเป็นปัจจัย	จึงมีตัณหา
เพราะมีตัณหาเป็นปัจจัย	จึงมีอุปาทาน
เพราะมีอุปาทานเป็นปัจจัย	จึงมีภพ
เพราะมีภพเป็นปัจจัย	จึงมีชาติ

เพราะมีชาติเป็นปัจจัย ชรามณะ โสกะปริเทวะทุกขะโทมนัสอุปายาสทั้งหลาย
จึงเกิดขึ้นครบถ้วน ความเกิดขึ้นพร้อมแห่งกองทุกข์ทั้งสี่นี้ ย่อมมีด้วยอาการอย่างนี้
สายดับ (นิโรธวาร) มีดังนี้

เพราะความจางคลายดับไปโดยไม่เหลือแห่งอวิชชานั้นเดียว	จึงมีความดับแห่งสังขาร
เพราะมีความดับแห่งสังขาร	จึงมีความดับแห่งวิญญาณ
เพราะมีความดับแห่งวิญญาณ	จึงมีความดับแห่งนามรูป
เพราะมีความดับแห่งนามรูป	จึงมีความดับแห่งสฬายตนะ
เพราะมีความดับแห่งสฬายตนะ	จึงมีความดับแห่งผัสสะ
เพราะมีความดับแห่งผัสสะ	จึงมีความดับแห่งเวทนา
เพราะมีความดับแห่งเวทนา	จึงมีความดับแห่งตัณหา
เพราะมีความดับแห่งตัณหา	จึงมีความดับแห่งอุปาทาน
เพราะมีความดับแห่งอุปาทาน	จึงมีความดับแห่งภพ
เพราะมีความดับแห่งภพ	จึงมีความดับแห่งชาติ

เพราะมีความดับแห่งชาตินั้นแล ชรามณะ โสกะปริเทวะทุกขะโทมนัสอุปายาส
ทั้งหลายจึงดับสิ้น ความดับลงแห่งกองทุกข์ทั้งสี่นี้ ย่อมมีด้วยอาการอย่างนี้ (พุทธทาส 2511:11-12)

ความสำคัญของปฏิจจสมุปบาท จะเห็นได้จากพุทธพจน์ว่า "ผู้ใดเห็นปฏิจจสมุปบาท ผู้นั้นยอมเห็นธรรม ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นยอมเห็นปฏิจจสมุปบาท" และ "ภิกษุทั้งหลาย แท้จริง อริยสาวกผู้ใดเรียนรูแล้ว ย่อมมีญาณหยั่งรู้ในเรื่องนี้ โดยไม่ต้องเชื่อผู้อื่นว่า เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น ฯลฯ" (พระราชนิพนธ์ 2525 : 79)

ขบวนการปฏิจจสมุปบาทนี้ จะหมุนวนเป็นไครวัฏ คือ กลายเป็นวงจรที่หาจุดเริ่มต้น และจุดจบไม่ได้ เหมือนกับการลากเส้นไปตามวงกลม อันไม่มีเบื้องต้นเบื้องปลาย ครอบงำที่ยังลากหมุนอยู่ในวงกลมนั้น ปฏิจจสมุปบาทก็จะมีลักษณะเช่นนั้น การเรียนรู้และทำความเข้าใจ เรื่องปฏิจจสมุปบาท หากไม่ไถ่กายนักควยปริยัติเพียงอย่างเดียว

หลักธรรมที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นหลักธรรมที่สำคัญทางพุทธศาสนา นิสิตนักศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาควรจะได้ศึกษาหาความรู้ เพราะความรู้เหล่านี้จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป เพื่อที่จะสามารถแก้ปัญหาของชีวิต ปัญหาของสังคม ตลอดจนปัญหาของประเทศชาติ ให้เกิดความสงบ ใจความสมควร แก่ฐานะ และสติปัญญาของแต่ละบุคคล

ความสำคัญของพุทธศาสนา

พุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นในโลกมานานกว่า 2500 ปีแล้ว และได้เผยแพร่เข้าสู่ประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 500 ก่อนสมัยสุโขทัย ถึงแม้ว่าระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมา สังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และมีสิ่งอื่นที่สามารถตอบสนองทางจิตใจของคนไทยเกิดขึ้นมาหลายอย่าง ซึ่งเป็นส่วนทำให้เกิดความเชื่อในพุทธศาสนาเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม พุทธศาสนาก็นับว่ามีผู้นับถือกันน้อยมาก เพราะเป็นสถาบันหนึ่งของชาติที่สามารถร่วมจิตใจของคนในสังคมให้รวมเป็นพวกเดียวกัน และเป็นทางใจของทุกคนที่มีความทุกข์ ที่มีความเชื่อและศรัทธาในศาสนา ตลอดจนพุทธศาสนายังมีความสำคัญทำให้เป็นที่ยึดถือกันอยู่ทุกวันนี้ คือ

1. อบรมสั่งสอนให้คนประพฤติดี ทำให้คนมีศีลธรรมเป็นพลเมืองดีของชาติ และเป็น การควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมโดยทางหนึ่ง ดังเช่น คำสอนที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ ง่าย และนำไปประพฤติปฏิบัติก็มี คือ 5 คือ 8 หรือที่ยากไปกว่านั้นก็หลักโอวาทปาติโมกข์ ที่ สอนให้คนงดเว้นการทำความชั่วทั้งปวง ให้กระทำแต่ความดี ทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ถ้าคน

สามารถประพฤติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าได้แล้ว สังคมก็จะสงบเรียบร้อยไม่มีการประพฤติผิดกฎหมายบ้านเมือง และจารีตประเพณี

2. การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมบางครั้งต้องตกอยู่ในสภาวะที่ไม่แน่นอน บางครั้งไม่เข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นในชีวิตของคน ไม่รู้ว่าตนเกิดมาทำไม ตายแล้วจะไปไหน เมื่อเกิดความทุกข์ไม่รู้ว่าแก้ไขอย่างไร คำสอนจึงเป็นเครื่องตอบปัญหาของใจของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี ทั้งคำสอนของพระพุทธเจ้าที่สามารถตอบปัญหาความไม่รู้อย่างมากมายได้ เช่น หลักคำสอนเกี่ยวกับเรื่องกรรมที่สอนให้คนเข้าใจว่า เหตุการณ์ทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตของมนุษย์นั้นเกี่ยวเนื่องมาจากเหตุ คือ การกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น มิได้เกิดจากความบังเอิญ หรืออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น เมื่อมนุษย์ทำกรรมอันใดไว้ กรรมนั้นก็จะตอบสนองซึ่งอาจจะปรากฏผลในวัฏฏะหรือในอนาคตกาลได้ แล้วแต่ความหนักเบาของกรรมที่ทำไว้ กรรมจะหมดได้เมื่อสามารถดับกิเลสได้โดยสิ้นเชิง หรือคำสอนเรื่องอริยสัจ 4 ที่สอนให้รู้ว่ ทุกข์นั้นเป็นเช่นไร และสาเหตุที่คนเรามีความทุกข์นั้นเกิดมาจากอะไร พระพุทธเจ้าทรงค้นพบการดับทุกข์โดยสิ้นเชิง ซึ่งเรียกว่านิโรธ ด้วยวิธีการปฏิบัติ เพื่อดับทุกข์ ที่เรียกว่าอริยมรรคมีองค์ 8 ประการ

คำสอนของพระพุทธเจ้าเหล่านี้ จะเป็นส่วนหนึ่งที่ตอบปัญหาความไม่รู้อย่างมากมาย ตลอดจนชี้ให้มนุษย์ใคร่ครวญแก้ปัญหาเมื่อได้รับความทุกข์เสียด้านใจ

3. พุทธศาสนาสอนให้คนในสังคมยอมรับบรรทัดฐาน หรือปฏิบัติตามข้อกำหนดของบรรทัดฐาน โดยเฉพาะเมื่อบรรทัดฐานเกี่ยวกับสิ่งที่มนุษย์ไม่มีความรู้แน่นอนว่า อะไรเป็นอะไร คำสอนจะมีบทบาทในการสอนให้เรารู้ว่าอะไรเป็นอะไร และยังมีส่วนกำหนดแบบแผนของสังคม ให้สังคมเป็นระเบียบและมีความมั่นคง ตลอดจนมีการแบ่งกฎเกณฑ์หน้าที่ซึ่งกันและกัน เช่น วินัยของพระสงฆ์ ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่เป็นระเบียบแบบแผนที่ดี วินัยนี้จะทำให้พระสงฆ์ช่วยกันเอง และพระสงฆ์กับคฤหัสถ์อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย หน้าที่ซึ่งกันและกัน นอกจากนั้น ก็ยังมีการกำหนดหน้าที่ของบิดามารดา บุตร ภรรยา สามเณร เป็นต้น

4. พิธีกรรมของพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความเชื่อมั่นของบุคคลในบรรทัดฐาน เป็นการสร้างบรรยากาศของความสำคัญ ความศักดิ์สิทธิ์ ทำให้เกิดความเลื่อมใสในศาสนายิ่งขึ้น นอกจากนี้พิธีกรรมทางศาสนายังทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ข้าราชการของมนุษย์และจะทำให้เกิด

ความสม่ำเสมอ ความมีระเบียบ สามารถรักษาสถานภาพของสังคมเอาไว้ได้ ตลอดจนทำให้
มีความเชื่อร่วมกันประเพณีเป็นแนวเดียวกัน

ดังนั้น เมื่อพิจารณาความสำคัญของพุทธศาสนาคงกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า ในสังคม
ปัจจุบันนี้ ความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้ก้าวเข้าสู่ชีวิตในสังคมอย่างมาก คน
ต้องรับผิดชอบต่อตัวเองมากขึ้น ต้องขวนขวายปรับปรุงตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ตลอดจน
ต้องแข่งขันกันขึ้นเพื่อความอยู่รอดของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้คนเกิดความรู้สึกไม่แน่นอน
ในชีวิต หรือมีความทุกข์แถมอีก ศาสนาจึงเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่จะช่วยตอบสนองความต้องการ
ทางจิตใจของคนเหล่านี้ได้ โดยเฉพาะคนที่เลื่อมใสศรัทธาอย่างแท้จริง และที่สำคัญ ศาสนา
จะช่วยเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมมิให้ประพฤติดู้ออกนอกกรอบทางที่ผิดกฎหมาย
จารีตประเพณี หรือบรรทัดฐาน เป็นการช่วยให้สังคมสงบเรียบร้อยได้

สภาพของพุทธศาสนาในประเทศไทย

เมื่อพุทธศาสนาได้เข้ามาประดิษฐานในดินแดนอันเป็นประเทศไทย ตั้งแต่ราว พ.ศ. 500
แล้วนั้น คนไทยก็รับเอาพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แม่แก่พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์
ทุกสมัย ก็ทรงเป็นพุทธมามกะ พระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาประจำชาติไทยโดยแท้ และเป็น
ประเทศหนึ่งที่พุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองที่สุด ปัจจุบันแม้ในประเทศไทย ซึ่งเป็นถิ่น
กำเนิดของพุทธศาสนา ก็ไม่มีความมั่นคงเท่าในประเทศไทย วัฒนธรรมของคนไทยทุกด้านทุก
เรื่องล้วนเปลี่ยนแปลงหรือเป็นไปตามหลักกรรม และประเพณีทางพุทธศาสนาแทบทั้งสิ้น สภาพ
พุทธศาสนาในเมืองไทยขณะนี้อยู่ในสถานะที่มั่นคง เห็นได้จากรายงานการศาสนาและวัฒนธรรมของ
กรมการศาสนา ซึ่งกล่าวว่า วัดและพระสงฆ์ในพุทธศาสนา เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัด
กิจกรรมทางสังคมและเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของคนไทยทุกท้องถิ่น ประชาชนชาวไทยนับถือพุทธศาสนา
ร้อยละ 95.24 ของประชากรทั้งประเทศ คือประมาณ 44,613,110 คน ใน พ.ศ. 2523
มีพระภิกษุในพรรษา 357,048 รูป มีสามเณรในพรรษา 152,110 รูป มีวัดทั่วราชอาณาจักร
30,179 วัด มีโรงเรียนปริยัติธรรม 10,400 โรงเรียน (กรมการศาสนา 2525 : 21 - 22)

ลักษณะของผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดพุทธศาสนา

เกี่ยวกับการถ่ายทอดพุทธศาสนานั้น สุคาวที กุชวัณน์ (สุคาวที กุชวัณน์ 2521 : 29 - 30) แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดเกี่ยวกับพุทธศาสนาทันทีแก่เด็กจนเป็นผู้ใหญ่ มีความสนใจและเรียนรู้จนสามารถเข้าใจพุทธศาสนาได้ ก็เกิดความเลื่อมใสศรัทธาพุทธศาสนาด้วยตนเอง พวกนี้อาจจะบวชเป็นพระโดยไม่ลัง

2. พวกที่ได้รับการถ่ายทอด สนใจบ้าง ไม่สนใจบ้าง หรือเข้าใจบางส่วน แต่ยังมีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาอยู่ จะมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเมื่อถึงวันสำคัญทางพุทธศาสนาในฐานะที่พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และมีความรักใคร่เคารพนับถือกันสืบต่อมา คนไทยส่วนใหญ่จะอยู่ในประเภทนี้

3. ได้รับการถ่ายทอดพุทธศาสนา แต่ไม่สนใจพุทธศาสนาว่าเป็นอย่างไร ไม่เห็นความสำคัญของศาสนา หรือไม่เห็นด้วยกับคำสอนของศาสนา พวกนี้มักนับถือศาสนาตามบรรพบุรุษของตัวโดยไม่รูว่าพุทธศาสนาเป็นอย่างไร คืออะไร และก็มีส่วนพวกที่ไม่เลื่อมใสในพุทธศาสนาเลย"

สถาบันสงฆ์

คณะสงฆ์เป็นสถาบันที่ใหญ่สถาบันหนึ่งของชาติ สถิติเมื่อปี พ.ศ. 2523 มีพระสงฆ์จำนวน 357,048 รูป และสามเณร 152,110 รูป (กรมการศาสนา 2525 : 21 - 22) นอกจากนี้ยังเป็นสถาบันใหญ่แล้ว พระสงฆ์ยังมีฐานะความเป็นอยู่ต่างออกไปจากประชาชนเป็นอันมาก มีวัตถุประสงค์ในการดำรงเพศโดยเฉพาะ มีระเบียบวินัยสำหรับกำหนดความเป็นอยู่ต่างออกไป และได้รับความยกย่องจากประชาชนให้อยู่ในฐานะเป็นที่เคารพสักการะ เรียกได้ว่าเป็นอีกสังคมหนึ่งต่างหาก แต่การมีฐานะความเป็นอยู่ต่างออกไปนี้ไม่ได้หมายความว่าพระสงฆ์จะแยกตัวเด็ดขาดออกไปจากประชาชน และมีชีวิตอยู่โดยลำพัง คำสั่งสอนในพุทธศาสนาทั้งฝ่ายธรรมและวินัยได้กำหนดพื้นฐานชีวิตพระสงฆ์เกี่ยวกับวินัย 2 ส่วน คือในด้านความสัมพันธ์ภายในคณะสงฆ์เอง และความสัมพันธ์กับคฤหัสถ์ (พระมหาประยุตต์ ปยุตโต 2513 : 8 - 9)

ในด้านความสัมพันธ์ในคณะสงฆ์ ชีวิตความผูกพันในคณะสงฆ์จะเห็นได้ชัดเจนจากทบัตถุติ

ทาง ๆ ในวินัยสงฆ์ เช่น มีการอยู่ร่วมกันในวัด การกำหนดเขตสีมา การปลาวรรณา พุทธบัญญัติ
ที่ให้อำนาจเป็นใหญ่ในกิจการต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่า สังฆกรรม มีการอุปสมบท การระงับอธิกรณ์ เป็นต้น
ตลอดจนข้อกำหนดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น มีการเคารพอาวุโส

ส่วนในค่านิยมสัมพันธ์กับคฤหัสถ์นั้น พระสงฆ์ถูกกำหนดให้ครองผากชีวิตความเป็นอยู่ไว้
กับคฤหัสถ์ เริ่มแต่อาหาร ซึ่งพระสงฆ์เป็นอยู่ด้วยนิมิตหมาย คืออาหารที่คฤหัสถ์ถวาย ตลอดจน
ปัจจัยสี่อื่น ๆ ความเป็นอยู่ของคฤหัสถ์เป็นประจำ เป็นขอมัย คมอยู่ในตัวให้ชีวิตของพระสงฆ์
ผูกพันอยู่กับสังคมของคฤหัสถ์ ความผูกพันทางสังคมอีกประการหนึ่งคือ ในทางคุณธรรม พระสงฆ์
ย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ด้วยอาศัยเมตตา และกรุณาธรรมของตน
นอกจากนี้ในวินัยยังมีบทบัญญัติสำหรับรักษาความสัมพันธ์ ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนให้อยู่ใน
สภาพที่ถูกต้อง และมั่นคง ให้สถาบันคณะสงฆ์อยู่ในฐานะมีเกียรติ เป็นที่เคารพเทิดทูน ทำ
การอนุเคราะห์ประชาชนด้วยคุณธรรม หวังประโยชน์สุขแก่ประชาชนอย่างแท้จริง มีชีเพ่งอาบมิส
หรือกลายเป็นการติดต่อกับคฤหัสถ์ เช่น ไม่ให้ภิกษุประจบคฤหัสถ์ด้วยการยอมตัวลงรับใช้เขาใน
กิจการต่าง ๆ ไม่ให้เป็นคนมักชย ซึ่งทำให้คนเสื่อมศรัทธาและความเคารพจากสถาบันสงฆ์ และ
พระศาสนา

ความสำคัญของการบวชเป็นพระภิกษุ

ด้วยเหตุที่สังคมไทยมีความผูกพันกับพุทธศาสนาเป็นเวลานาน สังคมไทยได้รับ
อิทธิพลในหลักธรรมของพุทธศาสนาไว้มากมาย ผู้ที่ถ่ายทอดหลักธรรมที่สำคัญทางพุทธศาสนา
ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน จึงเป็นบุคคลที่สำคัญของชุมชน
เพราะชาวพุทธมีความเชื่อกันว่า ผู้ที่บวชเรียนแล้วนั้นเป็นภิกษุ มีศีลธรรม และเห็นว่าการบวช
เป็นหนทางที่จะปฏิบัติธรรมให้บรรลุจุดหมายสูงสุดของพุทธศาสนาได้โดยเร็ว ดังนั้นเมื่อกุลบุตร
อายุครบ 20 ปีแล้ว บิดามารดาก็จะชวนบวชให้อุปสมบทเป็นพระภิกษุโดยเฉพาะในสมัยสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวบรมโกศแห่งกรุงศรีอยุธยา นั้น ได้ถือเรื่องนี้เป็นเรื่องครึกครื้นมาก กล่าวกันว่าคนที่จะเข้า
รับราชการ หรือจะได้อำนาจไปในราชการนั้น จะต้องเป็นคนที่เคยบวชเรียนมาแล้ว ถ้าหากว่าเป็น

คนที่ยังไม่เคยบวชเรียน ก็จะไม่มีโอกาสเข้ารับราชการ หรือถึงแม้ว่าจะเข้ารับราชการมาแล้ว ด้วยวิธีใด ๆ ก็ตาม ก็ไม่มีโอกาสที่จะก้าวหน้าไปในหน้าที่ราชการ ถ้าหากว่าไม่บวชเรียนเสีย ก่อน ภัยเหตุที่การบวชในพระพุทธศาสนาทำให้คนได้รับการยกย่องในสังคม และในบางกรณีก็ ทำให้ได้รับความสะดวกในการเข้ารับราชการ มีโอกาสที่จะเจริญฐานะให้ดีขึ้นต่อไปในชีวิต ประเพณีการบวชจึงได้ถือสืบเนื่องต่อมาในสังคมไทย ถึงแม้ว่าในสมัยนี้ ทางราชการจะไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญนักก็ตาม แต่คนที่บวชเรียนแล้วก็ยังเป็นบุคคลที่สังคมไทยส่วนใหญ่ยกย่องอยู่ (ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช 2515 : 50) ฉะนั้นความสำคัญของการบวชเป็นพระภิกษุจึงคงมี อยู่อย่างแนบแน่นในสังคมไทย สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (สุลักษณ์ ศิวรักษ์ 2522 : 242) กล่าวไว้ว่า "ภิกษุคือผู้ที่ได้รับการยกย่องอย่างสูงจากชนทุกชั้น ทุกวรรณะ เพราะท่านได้ประพฤติตนให้เป็น เยี่ยงอย่างในทางที่ถูกต้องถึงงาม ท่านเป็นผู้บริหารพระศาสนา เป็นผู้รับผิดชอบในพระศาสนาด้วยการสั่งสอนแนวโน้มสัตว์ ดำเนินรอยตามแบบอย่างสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันที่ท่านยังเป็นผู้เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างทางโลก เข้ามาอยู่ในดินแดนของพุทธจักร เพื่อประโยชน์สุขแก่คนทั้งปวง"

กิจกรรมของพระภิกษุสงฆ์

พระภิกษุสงฆ์คือผู้ที่ได้รับเอาพระธรรมของพระพุทธเจ้ามาศึกษาและปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน ซึ่งเป็นจุดหมายของพุทธศาสนา ชีวิตของพระภิกษุจึงเป็นชีวิตการฝึก อบรมตนและการบำเพ็ญกิจทางคามทาง ๆ อันเป็นตบแต่งคุณธรรม ดังนั้นเพื่อความบริสุทธิ์แห่งชีวิต สมณเพศ พระภิกษุจึงมีการละและหน้าที่เป็นกิจกรรมประจำวัน ซึ่งจะคงปฏิบัติโดยสม่ำเสมอ เพื่อ เป็นแนวทางแห่งการฝึกอบรมตามหลักแห่งการประพฤติธรรมนั้น พุทธศาสนิกชน (พุทธศาสนิกชน 2514 : 54 - 130) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า "ภิกษุ แม้จะแปลว่า ผู้ขอ ก็มีอีกชื่อท่าน ผู้ขอในที่นี้ หมายความว่าแต่เพียงว่า ไม่ปล้นสะดมไม่เบียดเบียนเบียดเบียนของผู้อื่นมาเลี้ยงชีวิต ไม่ประกอบอาชีพ มีการค้าขาย เป็นต้น เป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต และขอถวายอาการแห่งสมณะ หรือผู้มีความประพฤติของ สมณะ เป็นเครื่องตอบแทนอย่างเหมาะสมแก่เพศบรรพชิตมาเลี้ยงชีวิต ถวายอาการสักแต่ว่ายัง อธิกาพให้เป็นไป ดังนั้นการเลี้ยงชีวิตโดยอุบายบิณฑบาต จึงเป็นสิ่งที่ได้มาด้วยอิทธิพลอันชอบธรรม

ของบรรพชิต เพราะบรรพชิตนั้นจักต้องเลี้ยงชีวิตอยู่ด้วยวัตถุ บัณฑิต ท่านผู้นั้นจะอำนวยความสะดวก ความเลื่อมใสศรัทธา โดยไม่ทำเอง ไม่สะสม เพราะการทำทั้งนั้นเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งแก่ การประพฤติพรหมจรรย์ เมื่อภิกษุมีการดำรงชีพอยู่ด้วยการเสียสละของชาวโลกทั้งนี้แล้ว จะต้อง ประพฤติปฏิบัติพระธรรมวินัยให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์ สมดังวจนของมัตติกทั้งหลาย มีพระพุทธเจ้าเป็น ประธานโคกลาวไวว่า "กัณณิกนทอนโสหะหิรอนโชนเสยยังักกา การบริโภคยัจฉัยของชาวเมือง สำหรับภิกษุไม่ประพฤติตามธรรมวินัย" ในการดำเนินชีวิตของพระภิกษุ พระภิกษุพึงมีวัตรที่ควร ปฏิบัติ 10 ข้อ ดังนี้

1. การบิณฑบาต เพื่อให้อาหาร มาเลี้ยงชีวิตตามอัธยาศัย
2. การกวดาคัต คือการมีหลักเกณฑ์หรือมีนิสัยแห่งความสะอาดหมดจด
3. การปลงอาบัติ คือการเปิดเผยความผิดความชั่วของตนให้แก่พระภิกษุผู้นทราบ และ ทั้งใจระมัดระวังความผิด หรือความชั่วนั้นมิให้เกิดขึ้นอีก
4. การทำวัตร และสวดมนต์ คือ การทำตนให้สม่ำเสมอในการทำงาน โดยเฉพาะใน การมีคุณพระรัตนตรัยเป็น เครื่องระลึกประจำใจอยู่ตลอดเวลา และการสวดมนต์หรือท่องจำ สวดมนต์เพื่อช่วยความจำ
5. การชวนชวายนมัสการเวกชน และภาวนา การหมั่นพิจารณาถึงด้วยสติสัมปชัญญะใน ธรรมที่เป็น เครื่องคุ้มครองตนให้พ้นจากภัยของกิเลส
6. การอุปัฏฐากอุปัชฌาย์อาจารย์ คือการเอาใจใส่ต่ออุปัชฌาย์อาจารย์ อันเป็นกำเนิด หรือทางมาแห่งความรู้ และการปฏิบัติที่ดำเนินไปได้ราบรื่นในฐานะที่ท่านเหล่านั้นเป็นกัลยาณมิตร
7. การบริหารสิ่งของและร่างกาย คือการเอาใจใส่ปรับปรุงเครื่องใช้ไม่สอย ที่เป็น อุปกรณ์แห่งการเป็นอยู่ ตลอดจนถึงการปรับปรุงร่างกายให้มีความเป็นอยู่อย่างปกติ
8. การชวนชวายนมัสการธรรมวินัย คือพยายามศึกษาเล่าเรียนในส่วนที่เป็นพระปริยัติ
9. การเอาใจใส่ของสงฆ์ และกิจสงฆ์ คือเอาใจใส่สมบัติของกลาง และการกิจอัน เป็นสิ่งที่จะต้องร่วมมือ ร่วมทำ หรือรับผิดชอบร่วมกัน
10. ลากำรงตนให้น่าไหว คือการควบคุมตนเองให้อยู่ในภาวะที่ปราศจากมถนินโท เพื่อ จะได้เป็นที่ตั้งแห่งความผาสุกทั้งทางกายและทางใจ จนกระทั่งเป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสของผู้พบ

เห็น เป็นการเผยแพร่ธรรมะไปในตัว

กิจกรรมทั้ง 10 ข้อนี้ พระราชมุนี (พระราชมุนี 2517 : 35) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า เป็นข้อปฏิบัติที่เน้นมากสำหรับฆราวาสเข้ามาใหม่ เพื่อฝึกอบรมให้เคยชิน คิดเป็นนิสัยที่ดีงามสำหรับการดำเนินชีวิตอย่างพระภิกษุ แต่เมื่อกล่าวโดยทั่วไป ในฐานะที่พระภิกษุเป็นสมาชิกรูปหนึ่งของพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นทั้งตัวแทน หรือรูปแบบที่แสดงออกของสาวกสงฆ์ หรืออริยสงฆ์ ภิกษุย่อมจะมีหน้าที่ทั้งในด้านการฝึกฝนอบรมตนเอง ปฏิบัติธรรมให้ก้าวหน้าไปในอริยมรรคา และมีหน้าที่ปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก มีหน้าที่ฝึกอบรมปฏิบัติธรรม และดำรงสืบทอดธรรมให้คงอยู่ในโลก และเผยแพร่นำธรรมที่ตนเรียนรู้ปฏิบัติ และได้รับผลแล้วออกไปประกาศเป็นผู้นำทางจิตใจให้ประชาชนได้หลุดพ้นจากความทุกข์ เข้าถึงมรรคาแห่งความสุข และความถึงามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงนำทางให้แล้ว

พุทธศาสนากับสถาบันอุดมศึกษา

ในช่วงทศวรรษที่ล่วงมา ผู้ที่รับผิดชอบในเรื่องของศีลธรรมได้เริ่มมีการเคลื่อนไหวกันมากขึ้น วงการศึกษาและวงการศาสนาพยายามที่จะจัดบรรยายภาคให้มีการศึกษาและการฝึกปฏิบัติ อันเป็นการมองย้อนเข้าไปในจิตใจว่าระจิตใจใหม่ของสังคม มีการจัดประชุมสัมมนาในระดับโลก ระดับชาติ และระดับสถาบัน ถึงหลักการและแนวทางในเรื่องเกี่ยวกับ ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ฯลฯ ในวงการอุดมศึกษาไทย มีกลุ่มผู้สนใจปฏิบัติธรรมในสถาบันต่าง ๆ จัดให้ในลักษณะที่ศึกษาปฏิบัติเป็นปกติ ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในวัดวาอารามที่สงบ มีการจัดตั้งเป็นสถาบัน เช่น ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แนวทางในลักษณะนี้เป็นการเปิดประตูให้สถาบันอุดมศึกษาได้มีบทบาทเข้าไปแก้ปัญหาทางมนุษยชาติในระดับรากฐานของปรัชญาชีวิต (สิปปนนท์ เกตุทัต 2525 : 45)

การเรียนรู้และปฏิบัติพุทธศาสนาในระดับอุดมศึกษานั้น มีความจำเป็นจะต้องเรียนรู้ทุกระดับของพุทธศาสนา ทั้งระดับพิธีกรรม เช่น ศาสนพิธีต่าง ๆ การไหว้พระ สวดมนต์ ฟังธรรม การทำบุญทำทานระดับต่าง ๆ ระดับจริยธรรม ได้แก่ การเรียนรู้ถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับ ความดี ความชั่ว ความสุข ความทุกข์ และในระดับปรัชญาที่เกี่ยวกับ

ธรรมชาติของมนุษย์ เช่น ชันธุ อาตุ อายณะ จุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิต ทางไปสู่จุดมุ่งหมายของชีวิต เป็นต้น (แสง จันทรงาม 2512 : 131) สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีความจำเป็นต่อนิสิต นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา เพราะนิสิตนักศึกษาเหล่านี้จะเป็นผู้นำสังคมในอนาคต สังคมจะเจริญหรือเสื่อมย่อมขึ้นอยู่กับผู้นำของสังคมนั้นด้วยประการหนึ่ง และนิสิตนักศึกษากำลังอยู่ในวัยสร้างสรรค์ เป็นวัยพื้นฐานสำหรับชีวิตในอนาคต ทักษะคติแห่งชีวิตใด ๆ ที่นิสิตนักศึกษาได้รับ ฝังอยู่ในจิตใจของนิสิต นักศึกษาระยะนี้ จะเป็นทัศนคติของนิสิตได้อีกต่อไป จึงมีความจำเป็นจะต้องปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้อง ปลูกฝังค่านิยมทางจริยธรรม และพุทธปรัชญาอันสูงส่ง ให้นิสิตเห็นคุณค่าอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในทุกโอกาส พุทธศาสนาก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อสถาบันการอุดมศึกษา

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. 2502 สำเนา เจริมพร (สำเนา เจริมพร 2502 : 52) ได้ศึกษาแนวการสอนพุทธศาสนาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อมุ่งที่จะแสดงถึงหลักปรัชญาทางการศึกษา และพุทธศาสนาอย่างกว้าง ๆ โดยใช้วิธีการศึกษาแบบคนควาเรื่องราวจากหนังสือต่าง ๆ ผลของการศึกษาพบว่า ความมุ่งหมายทางการศึกษาและทางพุทธศาสนาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยทางการศึกษาเห็นว่า ครูที่ดีต้องเป็นผู้ที่รักการสอน มีวิชาความรู้ที่จะสอนเด็ก และมีบุคลิกลักษณะที่ดี ซึ่งตรงกับหลักการทางพุทธศาสนา ส่วนในด้านการสร้างหลักสูตรตามหลักการการศึกษาแผนใหม่ และตามหลักการของพระพุทธองค์นั้นมีความสอดคล้องกันมาก และเป็นสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงใช้มาก่อน เพราะทางก็เริ่มจากชีวิตประจำวันทั้งสิ้น และได้้นำสิ่งที่คิดว่าเหมาะสมและจำเป็นต่อชีวิตเด็กทั้งในด้านความเป็นอยู่และการสังคมเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ตลอดจนนำความรู้มาใช้ในการชีวิตประจำวันในสังคมได้อย่างเหมาะสม

พ.ศ. 2503 ภิญโญ บัวทอง (ภิญโญ บัวทอง 2503 : 48) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสนใจและทัศนคติของนักเรียนก่อนพุทธศาสนาในชั้นเตรียมอุดมศึกษา โดยใช้ตัวอย่างทั้งสิ้น 629 คน เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นเตรียมอุดมศึกษา ในจังหวัดพระนคร - ธนบุรี

รวม 5 แห่ง สรุปได้ว่า นักเรียนส่วนมากมีความเห็นว่า การเรียนพุทธศาสนาในโรงเรียน เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการอบรมให้นักเรียนเป็นคนมีศีลธรรม เพื่อดำรงพุทธศาสนา ให้ยั่งยืนสืบไป เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย นักเรียนยังเป็นคนเล็กอยู่ ดังนั้นการสอนพุทธศาสนาให้กับนักเรียนจึงง่ายกว่าที่จะสอนเมื่ออายุมากแล้ว เพราะทางบ้านไม่มีเวลาพอที่จะสั่งสอน และเพื่อที่จะได้ไม่หลงเชื่อผู้นำชักจูงให้หันไปนับถือศาสนาอื่น

พ.ศ. 2504 สุภา ธรรมมิตร (สุภา ธรรมมิตร 2504 : 70) ได้ศึกษาเรื่อง การอบรมพุทธศาสนาและศีลธรรมทางบ้าน โดยออกแบบสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 1,040 คน จากโรงเรียนรัฐบาล 5 แห่ง ในจังหวัดพระนคร - ธนบุรี พบว่า การปฏิบัติศาสนกิจที่บ้านมีการทำบุญตักบาตรมากที่สุด

พ.ศ. 2505 สุภัทรา สุภัทรนันท์ (สุภัทรา สุภัทรนันท์ 2505 : 60) ได้ศึกษาเรื่อง ทศนคติและความสนใจของนักศึกษาที่มีต่อพุทธศาสนา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนักศึกษามหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จำนวน 1,177 คน ผลปรากฏว่า นิสิตนักศึกษาของทั้ง 2 มหาวิทยาลัย มีทศนคติที่ศรัทธาพระรัตนตรัย มีความเห็นว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาจะช่วยให้คนทำความชั่วน้อยลง ทำให้ชีวิตมีความสุขสมบูรณ์ นอกจากนี้นิสิตนักศึกษาส่วนมากมีทศนคติที่ศรัทธาพระสงฆ์ เห็นว่าพระสงฆ์ยังเป็นผู้สำคัญในการสืบทอดพระพุทธศาสนา และมีเพียงส่วนน้อยที่รังเกียจ พระสงฆ์ประพฤติไม่เหมาะสมกับสมณเพศ

ปี พ.ศ. 2506 นพพร อกุลยพันธ์ (นพพร อกุลยพันธ์ 2506 : 69) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ความสนใจและทศนคติของเยาวชนต่อพุทธศาสนา ความมุ่งหมายในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เพื่อจะศึกษาว่าเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความสนใจ และมีทศนคติอย่างไรต่อพุทธศาสนา ผลของการวิจัยปรากฏว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะศึกษาหลักธรรมของพุทธศาสนามากพอสมควร ทั้งได้นำหลักธรรมที่ได้เรียนมาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และเยาวชนส่วนมากทางเห็นคุณประโยชน์ของธรรมะในพุทธศาสนา

ปี พ.ศ. 2508 บุสดี โยธินทวี (บุสดี โยธินทวี 2508 : 64) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง สำนวนความเข้าใจในหลักธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สายอาชีพ (แผนกพาณิชยกรรม) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนส่วนมากมีทศนคติที่ศรัทธาพุทธศาสนา ทั้งเห็นว่าคนเราทุกคนควรต้องมีศาสนา เพราะศาสนาจะ

ทำให้คนประพฤติดีมีธรรมประจำใจ ทำให้คนรู้จักรักหวงแหนมากขึ้น จะได้นำแนวทางที่จะเลือกปฏิบัติ เพื่อได้มีชีวิตเป็นสุข และนักเรียนส่วนมากเชื่อว่าคนเราทำดียอมได้ก็ ทำชั่วยอมได้ชั่ว

✓ ปี พ.ศ. 2509 จำนวน วิมะสิน (จำนวน วิมะสิน 2509 : 53) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การสำรวจความสนใจและทัศนคติต่อพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดนนทบุรี โดยทำการ สุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชายและหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 จำนวน 216 คน ผลการวิจัย ปรากฏว่า เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ศรัทธาพุทธศาสนาและประเพณีอันเนื่องมาจากศาสนา มีความ เข้าใจถูกต้องว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้คนทำดีละเว้นความชั่ว และมีทัศนคติที่ดีต่อประเพณี อันเนื่องมาจากศาสนา ส่วนใหญ่เห็นว่าควรยึดถือเป็นหลักและควรให้สืบไป เช่น การทำบุญตัก บาตร การฟังเทศน์ การสวดมนต์ไหว้พระ สำหรับความศรัทธาที่มีต่อพุทธศาสนานั้น เด็ก วัยรุ่นส่วนใหญ่มีความศรัทธาต่อบุคคลของ ศาสนา เป็นคนว่า พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาของพุทธศาสนา เป็น ผู้ตรัสรู้ได้ด้วยตนเอง และพระสงฆ์คือผู้สืบทอดศาสนาให้ดำรงเป็นนิกายธรรมะให้แก่บุคคลทั่ว ๆ ไป

ปี พ.ศ. 2511 เศวต สายะวารานนท์ (เศวต สายะวารานนท์ 2511 : 12) ได้ศึกษาความคิดเห็นและความสนใจของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อพุทธศาสนาและต่อประเพณีอันสืบเนื่องมาจาก พุทธศาสนา พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นและทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา
2. เกี่ยวกับความสนใจในการศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนทางพุทธศาสนา พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ในทางธรรมชั้นต้น ๆ สำหรับความสนใจที่ เกี่ยวกับหลักธรรมชั้นกลางและสูง นักเรียนยังไม่ค่อยสนใจ
3. การแสดงออกทาง ๆ ในทางที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความ เชื่อมั่นต่อพระรัตนตรัยและต่อหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน เท่านั้น นอกจากนี้พบว่า ผู้ใหญ่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในทางที่จะทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อให้ เด็กได้ประพฤติและปฏิบัติตาม

ปี พ.ศ. 2512 สลิล วรรณจิตรวิยา (สลิล วรรณจิตรวิยา 2512 : 52) ได้ ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อศาสนา โดยใช้ตัวอย่างจากประชากรนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปีสุดท้าย เลือกมาจากนิสิต 4 คณะ คณะละ 50 คน ผลการวิจัย

ปรากฏว่านิสิตส่วนใหญ่เห็นชอบด้วยกับหลักการทางศาสนา มองศาสนาในแง่ศีลธรรมจรรยาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นที่พักทางใจ เมื่อวิเคราะห์คำตอบโดยใช้การวิเคราะห์ความผันแปรของแต่ละคณะแล้ว ปรากฏผลว่า มีความแตกต่างในทัศนคติต่อศาสนาเมื่อจำแนกตาม กลุ่มวิชา เพศ อุดมคติทางชีวิต และตามกลุ่มพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา

✓ ปี พ.ศ. 2512 พิชชา เกกานนท์ (พิชชา เกกานนท์ 2512 : 164) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแบ่งเป็นนักเรียนที่มารดามีความเชื่อ และมีทัศนคติที่ศรัทธาพุทธศาสนากับมารดาที่ไม่เชื่อและมีทัศนคติที่ไม่ศรัทธาพุทธศาสนา ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 160 คน แบ่งเป็นกลุ่มมารดา 80 คน กลุ่มนักเรียน 80 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. มีความแตกต่างในเรื่องความเชื่อ และทัศนคติที่ศรัทธาพุทธศาสนาระหว่างนักเรียนกลุ่มที่มารดามีความเชื่อต่อพุทธศาสนากับนักเรียนกลุ่มที่มารดาไม่มีความเชื่อต่อพุทธศาสนา
2. ทัศนคติต่อพุทธศาสนาในกลุ่มเดียวกันไม่มีความแตกต่างระหว่างนักเรียนหญิง และนักเรียนชาย

ปี พ.ศ. 2514 โรจน์ สุวรรณสุทธิ (โรจน์ สุวรรณสุทธิ 2514 : 35) ทำการวิจัยเรื่อง "สมาธิช่วยในการศึกษาเพียงใด" โดยให้การอบรมสมาธิและสอนธรรมะของพุทธศาสนาแก่นักศึกษาแพทย์ปี 1 ชาย 20 คน และหญิง 12 คน ใช้เวลาในการอบรมวันละ 50 นาที ในตอนเที่ยงหลังจากรับประทานอาหารกลางวันติดกันทุกวัน เว้นวันหยุดราชการและวันที่นักศึกษาต้องสอบ รวมเวลา 20 สัปดาห์ ผลการทดลองสรุปได้ว่า การอบรมสมาธิและการศึกษาธรรมะทำให้นักศึกษาคั่งใจ เรียนรักการเรียน มีความจำและความคล่องแคล่วในการทำงานมากกว่าก่อนรับการอบรม และทำให้ความหงุดหงิด ฉุนเฉียว โกรธง่ายน้อยลง นักศึกษากลุ่มที่ได้รับการอบรมมีการเจ็บป่วยน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรม ผลการสอบปรากฏว่านักศึกษากลุ่มที่ได้รับการอบรมได้คะแนนเฉลี่ยแต่ละวิชาสูงกว่านักศึกษากลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรม และผลการสอบเป็นรายบุคคล กลุ่มที่ได้รับการอบรมมีนักศึกษาที่เรียนดีขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรม ผลการวิจัยนี้แสดงว่า การฝึกอบรมสมาธิและการศึกษาธรรมะมีประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจ ซึ่งทำให้การศึกษาได้ผลดีขึ้นด้วย

ปี พ.ศ. 2515 ชีรศักดิ์ กำธรภรณ์ (ชีรศักดิ์ กำธรภรณ์ 2515 : 58) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะคตินักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่อความเชื่อทางศาสนา โดยศึกษาทัศนคติระหว่างนักศึกษาที่ศึกษาวิชาศาสนาเปรียบเทียบกับนักศึกษาที่ไม่มีได้ศึกษาวิชาศาสนา เปรียบเทียบ ตัวอย่างประชากรได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะศิลปศาสตร์ และคณะรัฐศาสตร์ จำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 251 คน เป็นชาย 94 คน หญิง 157 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มที่ศึกษาวิชาศาสนาเปรียบเทียบกับนักศึกษากลุ่มที่ไม่ได้ศึกษาวิชาศาสนาหลายด้าน และมีศรัทธาในศาสนาที่ตนเชื่ออยู่

ปี พ.ศ. 2515 วันทนี วิชัยคำ (วันทนี วิชัยคำ 2515 : 56) ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคติทางคณะวิชาและทางชั้นที่มีต่อพุทธศาสนา โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนิสิตชั้นปีที่ 1 และนิสิตชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร นิสิตคณะรัฐศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า

นิสิตชั้นปีที่ 1 ของทุกคณะวิชามีทัศนคติต่อพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน

นิสิตชั้นปีที่ 4 คณะการศึกษามีทัศนคติต่อพุทธศาสนาดีกว่าคณะรัฐศาสตร์ และ

วิทยาศาสตร์

นิสิตชั้นปีที่ 4 คณะการศึกษามีทัศนคติต่อพุทธศาสนาดีกว่านิสิตชั้นปีที่ 1 ในคณะเดียวกัน

นิสิตชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 ของคณะรัฐศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีทัศนคติต่อพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน นิสิตหญิงมีทัศนคติต่อพุทธศาสนาดีกว่านิสิตชาย ในแง่การปฏิบัติตามหลักธรรม และความเชื่อ

ปี พ.ศ. 2518 สมศักดิ์ ชุมสาย (สมศักดิ์ ชุมสาย 2518 : 171) ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคติและความสนใจต่อพุทธศาสนาของเยาวชนที่ศาลพิพากษาว่ากระทำความผิด กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนที่อยู่ในระหว่างการฝึกและอบรม หรือพักและอบรมของศาลคดีเด็ก รวม 543 คน ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนา เมื่อวิเคราะห์คำตอบโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติแล้ว ผลปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันในทัศนคติต่อพุทธศาสนาระหว่างเพศ

ปี พ.ศ. 2519 อัจฉรา บุญชู (อัจฉรา บุญชู 2519 : 40) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและความเชื่อในศาสนาของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ของไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นชาวไทยมุสลิม อายุระหว่าง 16 - 25 ปี ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ยะลา ปัตตานี และสงขลา รวม 191 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามความเชื่อในศาสนาต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อในศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธมีความสัมพันธ์ค่า และเป็นไปในทางลบ เนื่องจากหลักศาสนาพุทธค้านกับหลักศาสนาอิสลาม คือ ศาสนาพุทธไม่เชื่อเรื่องพระเจ้าเป็นนุสร่างทุกสิ่งทุกอย่างในโลก และมีอิทธิพลเหนือทุก ๆ สิ่งในโลกและจักรวาล แต่จะเน้นในหลักปฏิบัติมากกว่า นอกจากนั้นยังได้เน้นในเรื่องตนเป็นที่พึ่งของตนเอง และไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของอำนาจใด ๆ

ปี พ.ศ. 2521 สุภาวดี คุณวัฒน์ (สุภาวดี คุณวัฒน์ 2521 : 139 - 145) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคิของนักศึกษาธรรมศาสตร์ต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาวิชาพัฒนศาสตร์และการบัญชี กับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 194 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์
2. เมื่อจำแนกตามสาขาวิชาที่นักศึกษาเรียนอยู่ พบว่า นักศึกษามีทัศนคติต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ไม่แตกต่างกัน
3. เมื่อจำแนกตามเพศ ปรากฏว่า นักศึกษาหญิงมีทัศนคติเห็นชอบด้วยกับพุทธศาสนาและพระสงฆ์มากกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. เมื่อจำแนกตามเชื้อชาติ ปรากฏว่า นักศึกษาเชื้อชาติไทยมีทัศนคติเห็นชอบด้วยกับพุทธศาสนามากกว่านักศึกษาเชื้อชาติจีน แต่ไม่มีความแตกต่างกันในทัศนะต่อพระสงฆ์ระหว่างเชื้อชาติทั้งสอง

ปี ค.ศ. 1966 ศาสตราจารย์บาซาเบ (Basabe. 1967 : 8) แห่งมหาวิทยาลัยโซเฟีย (Sophia University) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยคาทอลิกแห่งหนึ่งในกรุงโตเกียว ได้สำรวจทัศนคติของเด็กหนุ่มสาวผู้นับถือนิกายศาสนา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร คือนิสิตชั้นปีที่ 1

ในมหาวิทยาลัย 44 แห่ง จำนวน 6,180 คน เป็นนิสิตชาย 5,178 คน และนิสิตหญิง 1,002 คน ในจำนวนนี้เป็นนิสิตที่มีความเชื่อในศาสนาประมาณร้อยละ 8 เท่านั้น ศาสนาที่เขา นับถือได้แก่ ศาครอลิค พุทธ โปรเตสแตนต์ และชินโต ผลที่ได้คือ

นิสิตประมาณร้อยละ 70 เห็นว่าศาสนาเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางใจ และให้เกิดความสุข บรรเทาทุกข์ นิสิตประมาณร้อยละ 60 เห็นว่าศาสนานั้นไม่จำเป็นสำหรับผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ศาสนาเหมาะสำหรับผู้ที่อ่อนแอ ไม่มีความทะเยอทะยานและต้องการพึ่ง นิสิตประมาณร้อยละ 55 เห็นว่า ศาสนาเป็นสิ่งที่นำความสงบมาสู่ส่วนลึกของจิตใจ

2. นิสิตหญิงมีทัศนคติเห็นชอบด้วยกับศาสนามากกว่านิสิตชายประมาณร้อยละ 10
3. นิสิตที่เรียนทางมนุษยศาสตร์มีทัศนคติเห็นชอบด้วยกับศาสนามากกว่านิสิตที่

เรียนทางวิทยาศาสตร์

ปี ค.ศ. 1975 การ์ดเนอร์ (Gardner. 1975 : 42) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติ และความเชื่อทางศาสนาระหว่างนักศึกษาทางมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. หลักสูตร กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา อาชีพของบิดามารดา มีอิทธิพลต่อทัศนคติ และความเชื่อในทางศาสนาของนักศึกษา
2. นักศึกษาส่วนใหญ่มองเห็นคุณค่าของศาสนา และมีทัศนคติที่ดีต่อศาสนา
3. นักศึกษาชาย - หญิง มีทัศนคติต่อศาสนาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเชื่อในศาสนาในลักษณะที่เป็นความเชื่อที่เป็นมรดกตกทอด

มา

5. ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางด้านวิชาการกับทัศนคติทางศาสนาเลย

ผู้ถ่ายทอดและผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดพุทธศาสนา มีส่วนช่วยสืบพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป แม้มีโชหนะที่โดยตรง เช่น พระสงฆ์ก็ตาม เมื่อมีการถ่ายทอดต่อกันมา ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจะนับถือศาสนาอะไร ในลักษณะใด มีทัศนะต่อพุทธศาสนาอย่างไร และมีการปฏิบัติศาสนกิจแค่ไหน เป็นเรื่องที่เราจะได้ทำการศึกษา โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง คนได้รับการศึกษาในทางวิชาการสมัยใหม่มากขึ้น ความเจริญทางวัตถุได้แพร่หลายเข้ามามาก จนเป็นที่กล่าวกันว่า ความเชื่อ ความศรัทธา ตลอดจนทัศนะต่อพุทธศาสนา เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยภาคสนามโดยกำหนดนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา และเป็นกลุ่มบุคคลที่กระจายอยู่ทุกภาคของประเทศไทย เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวต่อไป

สมมติฐานในการวิจัย

1. นิสิตชายและนิสิตหญิง มีทัศนะต่อพุทธศาสนาต่างกัน
2. นิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีทัศนะต่อพุทธศาสนาต่างกัน
3. นิสิตที่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนต่างกัน มีทัศนะต่อพุทธศาสนาต่างกัน
4. นิสิตชายและนิสิตหญิง มีทัศนะต่อพระสงฆ์ต่างกัน
5. นิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีทัศนะต่อพระสงฆ์ต่างกัน
6. นิสิตที่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนต่างกัน มีทัศนะต่อพระสงฆ์ต่างกัน

วิธีการดำเนินการ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นที่ 1 - 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวมทั้งหมด 8 วิทยาเขต ซึ่งได้แก่ วิทยาเขต ประสานมิตร วิทยาเขตปทุมวัน วิทยาเขตบางแสน วิทยาเขตพลศึกษา วิทยาเขตพิษณุโลก วิทยาเขตสงขลา วิทยาเขตบางเขน และวิทยาเขตมหาสารคาม โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้วิทยาเขตระดับชั้นเป็น Stratum มวลประชากรประมาณ 12,110 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 850 คน คิดเป็นร้อยละ 7 ซึ่งมีความเชื่อมั่นไคร้อยละ 99 (ถวน สายยศ อ้างมาจาก Mercado 2524 : 287)

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

วิทยาเขต	ปริญญาตรี ชั้นปี	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ประสานมิตร	1	411	29
	2	414	30
	3	887	62
	4	929	65
ปทุมวัน	1	161	11
	2	229	16
	3	196	14
	4	208	15

186 187

56

วิทยาเขต	ปริญญาตรี ชั้นปี	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
บางแสน	1	444	31
	2	401	28
	3	570	40
	4	682	48
พลศึกษา	1	80	6
	2	-	-
	3	525	37
	4	570	40
พิษณุโลก	1	316	22
	2	313	22
	3	518	36
	4	444	31
สงขลา	1	288	20
	2	286	20
	3	544	38
	4	535	37
บางเขน	1	122	9
	2	91	6
	3	296	21
	4	331	23

วิทยาเขต	ปริญญาตรี ชั้นปี	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
มหาสารคาม	1	171	12
	2	115	8
	3	443	31
	4	590	41
		12,110	850

92
849
100%

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดย
ใช้ในการดังนี้

1. ในด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาโครงสร้างของพุทธศาสนาและพระสงฆ์ในลักษณะต่าง ๆ
จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ นำมาใช้เป็น
ข้อมูลส่วนหนึ่งในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามโดยยึดข้อมูลจากข้อที่ 1 เป็นแนวทาง และดัดแปลงรูปแบบการ
สร้างเครื่องมือแบบสอบถามจากงานวิจัยของ สุกาวดี กุณวัฒน์ (สุkawดี กุณวัฒน์ 2521)
การรัตน์ เชื้อมณี (การรัตน์ เชื้อมณี 2516) พิสมัย ตั้งพนสุข (พิสมัย ตั้งพนสุข
2523) และ กรีสฎา เพียรทอง (กรีสฎา เพียรทอง 2524) โดยขอคำถามตอนที่ 1
จำนวน 14 ข้อคำถาม ตอนที่ 2 จำนวน 60 ข้อคำถาม ตอนที่ 3 จำนวน 60 ข้อ
คำถาม

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไปให้ครูทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน

ได้พิจารณาตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้ข้อคำถามและคำชี้แจงมีความชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยวิธีตรวจสอบแบบ Face Validity

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วจากข้อ 3 ไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา จำนวน 100 คน

นำแบบสอบถามไปปรับปรุงคุณภาพดังนี้

1. หากคำอ่านจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ

1.1 จัดแบ่งกลุ่มผู้ใดคะแนนสูงและกลุ่มผู้ใดคะแนนต่ำร้อยละ 25 ของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปประเมินค่าค่าขอบแต่ละข้อ

1.2 หากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มผู้ใดคะแนนสูง และกลุ่มผู้ใดคะแนนต่ำเป็นรายข้อ แล้วหากค่าอัตราส่วนวิกฤติ โดยใช้ t -test เพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่ดี

ในแบบสอบถามตอนที่ 2 คัดเลือกเอาข้อคำถามข้อที่มีค่า t ระหว่าง 2.9090 ถึง 8.6153 จากข้อคำถามทั้งหมด 60 ข้อ คัดเลือกเอาไว้จำนวน 30 ข้อ ดังตาราง ในภาคผนวก ก

ในแบบสอบถามตอนที่ 3 คัดเลือกเอาข้อคำถามข้อที่มีค่า t ระหว่าง 1.8000 ถึง 8.666 จากข้อคำถามทั้งหมด 60 ข้อ คัดเลือกเอาไว้จำนวน 30 ข้อ ดังตาราง ในภาคผนวก ก

2. หากความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ Coefficient Alpha ปรากฏว่า ในแบบสอบถามตอนที่ 2 มีความเชื่อมั่น .9724 และในแบบสอบถาม ตอนที่ 3 มีความเชื่อมั่น .9620

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัตถุประสงค์ของนิสิตคหกรรมศาสตร์ โดยให้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้ 4 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัตถุประสงค์ของนิสิตคหกรรมศาสตร์ ใช้วิธีการเดียวกับข้อ 2

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบสอบถามในตอนี่ 2 และตอนที่ 3 มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ถ้าข้อความเป็นเชิงนิมิต (เห็นด้วย ทางบวก)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 4 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน

ถ้าข้อความเป็นเชิงนิเสธ (ไม่เห็นด้วย ทางลบ)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 4 คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ติดต่อกับผู้อำนวยการในคณะวิทยาเขต เพื่อขอความช่วยเหลือในการแจกแบบสอบถาม และผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้แก่ผู้อำนวยการเพื่อแจกให้แก่กลุ่มตัวอย่าง
2. ให้ผู้อำนวยการส่งแบบสอบถามกลับคืนมาให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์

สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการทางสถิติดังต่อไปนี้

1. ทดสอบสถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 การหาค่าเฉลี่ย

1.2 ค่าเฉลี่ย ใช้สูตร (Ferguson. 1971 : 45)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

1.3 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร (Ferguson. 1971 : 62)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

1.4 ความแปรปรวน ใช้สูตร (Ferguson. 1971 : 62)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยโดยใช้สูตร (Ferguson. 1971 : 152)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยใช้สูตร (Winer. 1962 : 185)

$$F = \frac{MS \text{ between group}}{MS \text{ within group}}$$

ในการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มใช้ F - test แล้วปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบหาความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้ q - Statistic ตามวิธี Newman - Kuel Method

3. วิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม ที่ใช้ในการวิจัย ไซสติกกิ่งนี้

3.1 หากค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ ไซสติก (Ferguson.

1971 : 152)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

3.2 หากค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ไซสติก (Cronbach. 1970 : 161)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
$\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
S	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
S^2	แทน ความแปรปรวนของคะแนน
t	แทน ค่าที่พิจารณาใน t - distribution
F	แทน ค่าที่พิจารณาใน F - distribution
SS	แทน Sum of Square
MS	แทน Mean of Square
df	แทน Degree of Freedom
r_{tt}	แทน ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย จะดำเนินเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพทั่วไป ของข้อมูลในแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ทิศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคฤศศาสน์ ซึ่งแยกออกเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

2.1 ทักษะของนิสิตคอส์จรรวมของพระพุทธเจ้า

2.2 ทักษะของนิสิตคอสมาธิ

2.3 ทักษะของนิสิตคอหลักกรรมดี กรรมชั่ว

2.4 ทักษะของนิสิตคอนิพพาน

2.5 ทักษะของนิสิตคอพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัย

2.6 ทักษะของนิสิตคอพุทธศาสนาในแง่ดี

2.7 ทักษะของนิสิตคอพุทธศาสนาในแง่ไม่ดี

ตอนที่ 3 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคอประสงฆ์ ซึ่งแยกออกเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

3.1 ทักษะของนิสิตคอประวินัยสงฆ์

3.2 ทักษะของนิสิตคอการศึกษาของพระสงฆ์

3.3 ทักษะของนิสิตคอการปกครอง การบริหารวัด กิจกรรมภายในวัด

กิจพระศาสนาของพระสงฆ์

3.4 ทักษะของนิสิตคอการประพฤติปฏิบัติของพระสงฆ์

3.5 ทักษะของนิสิตคอตอบหาพระสงฆ์ในปัจจุบัน

3.6 ทักษะของนิสิตคอการสอนของพระในสถาบันอุดมศึกษา

ตอนที่ 4 ทดสอบสมมุติฐานตามทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีคอปุทธศาสนา เมื่อจำแนกตาม เพศ ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสน์

ตอนที่ 5 ทดสอบสมมุติฐานตามทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีคอประสงฆ์ เมื่อจำแนกตาม เพศ ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสน์

การวิเคราะห์ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคฤหาสน์และพระสงฆ์

การวิเคราะห์ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคฤหาสน์และพระสงฆ์กระทำโดยวิเคราะห์หาความสำคัญเพื่อหาความถ้อยความทัศนะของนิสิตคฤหาสน์และพระสงฆ์โดยอาศัยหลักวิธีการของ เบสต์ (Best. 1959 : 190 - 199) ซึ่งได้เสนอเกณฑ์สำหรับพิจารณาความสำคัญไว้ดังนี้

1. ถ้าย่อยยได้มีความสำคัญเป็น 100 - 149.99 ถือว่าทัศนะของนิสิตคฤหาสน์นั้น ไม่ค่อยมาก
2. ถ้าย่อยยได้มีความสำคัญเป็น 150 - 249.99 ถือว่าทัศนะของนิสิตคฤหาสน์นั้น ไม่ดี
3. ถ้าย่อยยได้มีความสำคัญเป็น 250 - 349.99 ถือว่าทัศนะของนิสิตคฤหาสน์นั้น คือ
4. ถ้าย่อยยได้มีความสำคัญเป็น 350 - 400 ถือว่าทัศนะของนิสิตคฤหาสน์นั้น คือกที่สุด

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพทั่ว ๆ ไปของข้อมูลในแบบสอบถาม

ตาราง 2 ศาสนาที่นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนับถือ

ศาสนาที่นับถือ	นิสิตทั้งหมด	ร้อยละ
พุทธ	827	97.3
คริสต์	13	1.5
อิสลาม	6	.7
อื่น ๆ	4	.5
รวม	850	100.00

ตาราง 2 ข้อมูลที่ปรากฏ นิสิตกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 850 คน นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97.3 นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 1.5 นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 0.7 และนับถือศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 0.5 แสดงว่านิสิตส่วนใหญ่ นับถือพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ การศึกษาทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงเป็นการศึกษาทัศนะของนิสิตที่นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ และนับถือศาสนาอื่นเพียงเล็กน้อย

ตาราง 3 ประสพการณ์ในการเรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสพการณ์ในการเรียน	นิสิตทั้งหมด	ร้อยละ
มีประสพการณ์	510	60.0
ไม่มีประสพการณ์	340	40.0
รวม	850	100.0

ตาราง 4 นิสิตที่มีประสพการณ์ในการเรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนา

ประเภทประสพการณ์	นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	
	มีประสพการณ์ (ร้อยละ)	ไม่มีประสพการณ์ (ร้อยละ)
กำลังเรียนหรือเคยเรียนวิชาพุทธศาสน์ที่มหาวิทยาลัยเปิดให้เรียนเป็นวิชาเลือก	44.5	55.5
เรียนพุทธศาสนานานาชาติ ไม่น้อยกว่า 10 วันอาทิตย์	11.3	88.7
สอบได้อรรถกถาหรือนักธรรม	7.4	92.6
สอบได้เปรียญ	0.8	99.2

จากตาราง 3 และตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งหมด 850 คน มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนาร้อยละ 60.0 และไม่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนาร้อยละ 40.0

ประสบการณ์ที่นิสิตมีมากที่สุดได้แก่ การเรียนหรือเคยเรียนวิชาพุทธศาสนาที่มหาวิทยาลัย เปิดให้เรียนเป็นวิชาเลือก อันดับที่สองได้แก่ เคยเรียนพุทธศาสนานานาชาติ ไม่น้อยกว่า 10 วันอาทิตย์ อันดับสามได้แก่ สอบได้ธรรมศึกษาหรือนักธรรม และอันดับสุดท้ายที่นิสิตมีประสบการณ์น้อยที่สุดได้แก่ การสอบได้เปรียญ

ตาราง 5 ผู้ที่ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาให้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ถ่ายทอดความรู้	นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	
	ใช่ (ร้อยละ)	ไม่ใช่ (ร้อยละ)
พระ	44.7	55.3
ครู	72.7	27.3
บิดามารดา	29.4	70.6
เรียนรู้อย่างตนเอง	33.8	66.2

จากตาราง 5 ปรากฏว่าผู้ที่ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาให้กับนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมากเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ ครู อันดับสองได้แก่ พระ อันดับสามได้แก่ เรียนรู้อย่างตนเอง และอันดับสุดท้ายได้แก่ บิดามารดา

ตาราง 6 ความเข้าใจในกิจกรรมทางพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กิจกรรม	ความเข้าใจของนิสิต			ค่าความสำคัญ
	เข้าใจดี (ร้อยละ)	พอเข้าใจ (ร้อยละ)	ไม่เข้าใจ (ร้อยละ)	
โอวาทปาติโมกข์	26.6	69.9	3.5	223
หลักอริยสัจ 4	23.4	70.8	5.7	218
หลักไตรสิกขา	16.1	73.6	10.2	205
หลักปัจจุสมุปปาท	10.2	53.2	36.6	173
หลักไตรลักษณ์	27.5	61.6	10.9	216
หลักกรรม	24.5	64.6	10.9	213

จากตาราง 6 แสดงถึงความเข้าใจในกิจกรรมทางพุทธศาสนาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปรากฏว่านิสิตมีความเข้าใจหลักโอวาทปาติโมกข์มากเป็นอันดับหนึ่ง อันดับสองได้แก่หลักอริยสัจ 4 อันดับสามได้แก่หลักไตรลักษณ์ อันดับสี่ได้แก่หลักกรรม อันดับห้าได้แก่หลักไตรสิกขา และอันดับสุดท้ายได้แก่หลักปัจจุสมุปปาท

ตาราง 7 เครื่องปลอบใจของนิสิต เมื่อนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความกังวล หรือ ความทุกข์อย่างหนัก

เครื่องปลอบใจ	ความคิดเห็นของนิสิต	
	ใช่ (ร้อยละ)	ไม่ใช่ (ร้อยละ)
ยึดพระธรรมคำสอนในพุทธศาสนาเป็นเครื่องปลอบใจ	42.1	57.9
เที่ยวเตร่กับเพื่อนฝูง	20.0	80.0
เล่าให้ครูหรืออาจารย์ฟัง	6.6	93.4
เล่าให้บิดามารดาฟัง	34.9	65.1
เล่าให้เพื่อนฟัง	54.5	45.5
เล่าให้ตนเองฟัง	25.5	74.5
เล่าให้พระสงฆ์ที่คุ้นเคยฟัง	2.2	97.8
อื่น ๆ	11.5	88.5

จากตาราง 7 แสดงถึงเครื่องปลอบใจของนิสิต เมื่อนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความกังวลหรือความทุกข์อย่างหนัก ปรากฏว่า อันดับหนึ่งนิสิตจะเล่าให้เพื่อนฟัง อันดับสองนิสิตจะยึดพระธรรมคำสอนในพุทธศาสนาเป็นเครื่องปลอบใจ อันดับสามนิสิตจะเล่าให้บิดามารดาฟัง และวิธีปลอบใจที่นิสิตชื่นชอบที่สุดได้แก่ การเล่าให้พระสงฆ์ที่คุ้นเคยฟัง

ตาราง 8 วันสำคัญทางพุทธศาสนาที่นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปรวม

วันสำคัญทางศาสนา	นิตินิเข้ารวม	
	ใช่ (รอยละ)	ไม่ใช่ (รอยละ)
วิสาขบูชา	70.8	29.2
มาฆบูชา	56.5	43.5
อาสาฬหบูชา	6.5	93.5
เข้าพรรษา	76.2	23.8
ออกพรรษา	54.7	45.3
วันปีใหม่	56.7	43.3
ไม่ เคยเลย	5.0	95.0
อื่น ๆ	54.6	45.4

จากตาราง 8 แสดงถึงวันสำคัญซึ่งเป็นประเพณีทางศาสนาที่นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปรวมด้วย ปรากฏว่า ประเพณีที่นิตินิเข้ารวมมากเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ วันเข้าพรรษา อันดับสองได้แก่ วันวิสาขบูชา อันดับสามได้แก่วันปีใหม่ สำหรับประเพณีที่นิตินิเข้ารวมคือน้อยที่สุดนั้นได้แก่วันอาสาฬหบูชา และที่นิตินิไม่เคยเข้ารวมประเพณีทางพุทธศาสนาเลยนั้นมีน้อยมาก

ตาราง 9 การทำบุญตักบาตรของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การทำบุญตักบาตร	นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	
	ใช่ (ร้อยละ)	ไม่ใช่ (ร้อยละ)
ทุกวัน	4.8	95.2
ทุกวันพระ	7.8	92.2
ในวันสำคัญทางศาสนา	50.9	49.1
ในโอกาสพิเศษ	46.8	53.2
นาน ๆ ครั้ง	44.5	55.5
ไม่เคยเลย	4.2	95.8

จากตาราง 9 แสดงถึงการทำบุญตักบาตรของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปรากฏว่า นิสิตทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนามากเป็นอันดับหนึ่ง ทำในโอกาสพิเศษเป็นอันดับสอง ทำนาน ๆ ครั้งเป็นอันดับสาม ที่ทำน้อยได้แก่ทำทุกวัน และไม่เคยเลยนั้นมีเป็นอันดับสุดท้าย

ตาราง 10 ผู้ที่เคยบวชเป็นพระภิกษุในครอบครัวของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้เคยบวช	คนในครอบครัวของนิสิต	
	เคยบวช (ร้อยละ)	ไม่เคยบวช (ร้อยละ)
ตัวแทนเอง	6.0	94.0
บิดา	44.9	55.1
พี่ชาย	33.4	66.6
น้องชาย	4.1	95.9
ไม่มีใครเคยบวชเลย	26.5	73.5
อื่น ๆ	5.2	94.8

จากตาราง 10 แสดงถึงผู้ที่เคยบวชเป็นพระภิกษุในครอบครัวของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปรากฏว่า บุคคลในครอบครัวของนิสิตที่เคยบวชมากเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ บิดา อันดับที่สองได้แก่ พี่ชาย และที่มีวชน้อยที่สุดได้แก่น้องชาย

ตาราง 11 การสวดมนต์ก่อนนอนเป็นกิจวัตรประจำวันของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสวดมนต์เป็นกิจวัตรประจำวัน	นิสิต (ร้อยละ)
เป็นประจำ	48.9
นาน ๆ ครั้ง	35.5
ไม่เคยเลย	11.3
อื่น ๆ	4.3

จากตาราง 11 แสดงถึงการสวดมนต์ก่อนนอนเป็นกิจวัตรประจำวันของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปรากฏว่า นิสิตสวดมนต์ก่อนนอนเป็นประจำมากเป็นอันดับหนึ่ง สวดมนต์นาน ๆ ครั้งเป็นอันดับสอง ไม่เคยสวดมนต์เลยเป็นอันดับสาม

ตาราง 12 ความคิดเห็นของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมทาง
พุทธศาสนา

ผลการปฏิบัติตามหลักธรรม ทางพุทธศาสนา	ความคิดเห็นของนิสิต	
	ใช่ (ร้อยละ)	ไม่ใช่ (ร้อยละ)
ไปถึงนิพพานได้	4.2	95.8
ทำให้ประพฤติกตความดี ละเว้นความชั่ว		
ทำให้มีความสุข	84.8	15.2
ไม่ได้ประพฤติตามเพราะไม่เลื่อมใส	4.8	95.2
อื่น ๆ	9.6	90.4

จากตาราง 12 แสดงถึงความคิดเห็นของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อการ
ปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา ปรากฏว่านิสิตส่วนมากมีความเห็นว่าการปฏิบัติตามหลักธรรม
ทางพุทธศาสนาทำให้ประพฤติกตความดี ละเว้นความชั่ว ทำให้มีความสุข และเห็นความเห็นน้อย
ที่สุดได้แก่เห็นว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาทำให้ไปถึงนิพพานได้

ตาราง 13 ความต้องการให้มีการเปิดสอนวิชาพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความต้องการ	นิสิต (ร้อยละ)
ต้องการ	87.3
ไม่ต้องการ	12.7
รวม	100.00

จากตาราง 13 แสดงถึงความต้องการให้มีการเปิดสอนวิชาพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปรากฏว่านิสิตมีความต้องการให้มีการเปิดสอนวิชาพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยร้อยละ 87.3 และไม่ต้องการให้มีการเปิดสอนร้อยละ 12.7

ตอนที่ 2 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนา

ตาราง 14 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อสังฆกรรมของพระพุทธเจ้า

ทักษะต่อพุทธศาสนา	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
สิ่งที่พระพุทธองค์ตรัส เป็นความจริงอันประเสริฐ สุด	53.8	41.6	3.2	1.4	347

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นถึงทักษะของนิสิตที่มีต่อสังฆกรรมของพระพุทธเจ้า ปรากฏว่านิสิตมีทักษะในทางที่ดี เห็นด้วยอย่างมากกับสิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นความจริงอันประเสริฐสุด ซึ่งมีความสำคัญ 347

ตาราง 15 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณพัทธศาสตร์เกี่ยวกับสมาธิ

ทักษะคณพัทธศาสตร์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
การฝึกสมาธิทำให้เก็บจรรณ ทำงาน	0.9	4.7	56.9	37.4	169

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นถึงทักษะของนิสิตคณพัทธศาสตร์เกี่ยวกับสมาธิ ปรากฏว่านิสิตมีทักษะไม่เห็นด้วยว่าเมื่อฝึกสมาธิแล้วจะทำให้เก็บจรรณทำงาน ซึ่งมีความสำคัญเพียง 169

ตาราง 16 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณพัทธศาสตร์ในด้านหลักกรรม

ทักษะคณพัทธศาสตร์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
1. การกระทำดีของมีผลดีเสมอ	24.8	41.9	30.7	2.6	288
2. การกระทำชั่วของมีผลชั่วเสมอ	23.1	40.2	33.2	3.5	282

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นถึงทักษะของนิสิตคณพัทธศาสตร์ในด้านหลักกรรม ปรากฏว่านิสิตมีทักษะในทางคณพัทธศาสตร์ในด้านหลักกรรม โดยเห็นด้วยกับการกระทำดีของมีผลดีเสมอ มีความสำคัญ 288 และเห็นด้วยกับการกระทำชั่วของมีผลชั่วเสมอ ซึ่งมีความสำคัญ 282

ตาราง 17 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณุปุทธศาสนาในคานนิพนพาน

ทักษะคณุปุทธศาสนา	เห็นคว อยางยิ่ง (รอยละ)	เห็นคว (รอยละ)	ไมเห็นคว (รอยละ)	ไมเห็นคว อยางยิ่ง (รอยละ)	ค ความสำคัญ
1. การปฏิบัติธรรมชั้นสูงสุดของ พุทธศาสนาช่วยให้คนเราไปถึง นิพนพานได	15.4	54.2	26.6	3.8	281
2. นิพนพานเป็นภาวะที่ทุกคนแสวงหา	15.8	48.1	31.5	4.6	274
3. นิพนพานเป็นเพียงเรื่องทีสร้างขึ้น เพื่อบังคับให้คนทำคทีเท่านั้น	5.2	33.4	47.2	14.2	229
4. นิพนพานเป็นเรื่องไร้สาระทีไม่มี ใครบรรลุได	2.2	14.9	57.8	25.1	194

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นถึงทักษะของนิสิตคณุปุทธศาสนาในคานนิพนพาน ปรากฏว่า อันดับแรก นิสิตมีทักษะเห็นควว่าการปฏิบัติธรรมชั้นสูงสุดของพุทธศาสนาช่วยให้คนเราไปถึงนิพนพานได มีคความสำคัญ 281 อันดับที่สอง นิสิตมีทักษะเห็นควว่านิพนพานเป็นภาวะที่ทุกคนแสวงหา มีคความสำคัญ 274 อันดับทีสาม นิสิตมีทักษะไมเห็นควว่านิพนพานเป็นเพียงเรื่องทีสร้างขึ้นเพื่อบังคับให้คนทำคทีเท่านั้น มีคความสำคัญ 229 และอันดับสุดท้าย นิสิตมีทักษะไมเห็นควว่านิพนพานเป็นเรื่องไร้สาระทีไม่มีใครบรรลุได มีคความสำคัญ 194

ตาราง 18 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณพัทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย
เช่น หลักสูตร การสอน การอบรม

ทักษะคณพัทธศาสนา	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
1. การอบรมทางพัทธศาสนาอย่าง สม่ำเสมอในมหาวิทยาลัยจะช่วย กล่อมเกลาคติใจนิตให้ตั้งมั่นได้	21.4	64.2	13.5	0.8	306
2. พุทธศาสนาควรเป็นวิชาพื้นฐาน บังคับในหลักสูตร ระดับอุดมศึกษา	18.5	55.2	22.9	3.4	288
3. การศึกษาพัทธศาสนาในระดับ อุดมศึกษาทำให้ นักศึกษาศรัทธา ในพัทธศาสนามากขึ้น	10.3	64.5	20.5	4.7	280
4. พุทธศาสนาไม่จำเป็นต้องเป็นส่วน หนึ่งของวิชาพื้นฐานในหลักสูตร ระดับมหาวิทยาลัย	4.5	28.6	54.9	12.0	225
5. ไม่ควรมีหลักสูตรเกี่ยวกับพัทธศาสนา ในมหาวิทยาลัย แต่ควรเน้น วิชาการสมัยใหม่	2.9	12.4	63.1	21.6	196

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นถึงทักษะของนิสิตคณพัทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย
ปรากฏว่า อันดับหนึ่งนิตมีทักษะในทางที่เห็นด้วยกับการอบรมทางพัทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ
ในมหาวิทยาลัยจะช่วยกล่อมเกลาคติใจนิตให้ตั้งมั่นได้ มีความสำคัญ 306 อันดับที่สอง
นิตมีทักษะเห็นด้วยว่าพุทธศาสนาควรเป็นวิชาพื้นฐานบังคับในหลักสูตรระดับอุดมศึกษา มีความ

สำคัญ 288 อันที่สาม นิสิตมีทัศนะเห็นด้วยกับการศึกษาพุทธศาสนาในระดับอุดมศึกษา ทำให้นักศึกษาศรัทธาในพุทธศาสนามากขึ้น มีความสำคัญ 280 สำหรับอันที่สี่ นิสิตมีทัศนะไม่เห็นด้วยว่าไม่ควรมีหลักสูตรเกี่ยวกับพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัย แต่ควรเน้นวิชาการสมัยใหม่ มีความสำคัญ 196

ตาราง 19 ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาในแง่ดี

ทัศนะต่อพุทธศาสนา	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
1. พุทธศาสนาช่วยให้จิตใจสงบได้	40.0	55.8	3.2	1.1	334
2. พุทธศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวที่มั่นคงสำหรับจิตใจ	38.9	56.0	3.5	1.5	332
3. พุทธศาสนาเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน	31.2	63.2	4.4	1.3	324
4. สังคมยังพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีมากเท่าใด พุทธศาสนายิ่งจำเป็นเท่านั้น	33.1	56.8	7.8	2.4	320
5. พุทธศาสนาช่วยระงับความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในสังคมได้	29.5	62.0	6.5	2.0	319
6. พุทธศาสนาส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน	19.9	69.5	8.5	2.1	306
7. พุทธศาสนาเหมาะสมสำหรับสังคมที่ซับซ้อนซับซ้อน	20.6	57.8	18.8	8.8	295

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นถึงทัศนะของนิสิตคณพุทธศาสนาในแง่ที่ อันดับหนึ่ง
 นิสิตมีทัศนะในทางที่ดี เห็นด้วยกับการที่พุทธศาสนาช่วยให้จิตใจสงบได้ มีความสำคัญ 334
 อันดับที่สอง นิสิตมีทัศนะในทางที่ดี เห็นควายาพุทธศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวที่มีคุณค่าสำหรับจิตใจ
 มีความสำคัญ 332 อันดับที่สาม นิสิตมีทัศนะในทางที่ดี เห็นควายาพุทธศาสนาเป็นประโยชน์
 ต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน มีความสำคัญ 324 และที่นีสิตมีทัศนะเห็นด้วยเป็นอันดับสุดท้าย
 ได้แก่ พุทธศาสนาเหมาะสำหรับสังคมที่ชนชั้นชนชั้น มีความสำคัญ 295

ตาราง 20 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาในแง่ไม่ดี

ทักษะต่อพุทธศาสนา	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
1. พุทธศาสนาเป็นเรื่องไสยศาสตร์ เป็นส่วนใหญ่	1.6	15.1	66.0	17.3	201
2. พุทธศาสนาไม่สามารถแก้ปัญหา ทางการเมืองได้	2.0	14.9	65.5	17.5	201
3. พุทธศาสนาทำให้ประเทศไทยไม่ เจริญทางเศรษฐกิจ	1.5	10.7	65.5	22.2	191
4. พุทธศาสนาไม่สามารถให้คำตอบ แก้ปัญหาชีวิตได้	1.4	8.8	69.1	20.7	191
5. พุทธศาสนาสอนให้คนเฉื่อยชาไม่ กระตือรือร้น	1.8	10.4	56.8	31.0	183
6. พุทธศาสนาสอนให้คนเก็บกดความ รู้สึก จึงทำให้คนเป็นโรคประสาท ได้ง่าย	1.2	9.4	53.8	35.6	176
7. พุทธศาสนาเป็นยาเสพติด	1.2	4.0	54.9	39.8	166
8. พุทธศาสนาเป็นลัทธิลัทธิสมัยใหม่ เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน	0.5	2.6	56.5	40.5	163
9. พุทธศาสนาเหมาะสมกับคนแก่ เท่านั้น	1.5	2.2	53.9	42.3	163
10. พุทธศาสนาสอนให้คนมองโลกใน แง่ร้ายเสมอ	0.8	2.1	37.6	59.9	143

จากการาง 20 แสดงให้เห็นถึงทัศนะของนิสิตคหคพหศาสนาในแง่ไม่ดี ปรากฏว่า
 นิสิตมีทัศนะไม่เห็นด้วยในข้อที่ว่า พหศาสนาเป็นเรื่องไสยศาสตร์เสียส่วนมาก และพหศาสนา
 ไม่สามารถแก้ปัญหาทางการเมืองได้ ซึ่งมีความสำคัญเท่ากันคือ 201 และที่นิสิตมีทัศนะไม่
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ ข้อที่ว่าพหศาสนาสอนให้คนมองโลกในแง่ร้ายเสมอ มีความสำคัญต่ำสุด
 คือ มีความสำคัญเพียง 143

ข้อที่ 3 ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคหพระสงฆ์

การาง 21 ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคหพระวินัยสงฆ์

ทัศนะคหพระสงฆ์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
1. หน้าที่ของคหคพหศาสนา เสื่อมลงเมื่อพระภิกษุสงฆ์ใช้ชีวิต เหมือนคนทั่วไป	39.3	51.8	7.2	1.8	328
2. พระภิกษุไม่ควรมือปกรณเครื่อง อำนวยความสะดวกสนนเหมือน คนทั่วไป	33.8	48.2	15.1	2.9	312
3. พระภิกษุที่คนศรัทธาเสื่อมใสเป็น พระภิกษุที่ปฏิบัติตามพระวินัยอย่าง เคร่งครัด	28.3	50.8	17.8	3.1	304
4. พระภิกษุที่ทรงธรรมวินัยอยู่มาก ลางสักการะโดยไม่ตองมีการ แสวงหา	15.8	47.4	29.3	7.4	271

ตาราง 21 (ต่อ)

ทัศนะต่อพระสงฆ์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
5. พุทธบัญญัติหรือวินัยของพระภิกษุ สงฆ์อยู่แล้ว ไม่ควรแก้ไขเปลี่ยนแปลง	10.6	52.0	34.7	2.7	270
6. วินัยของพระภิกษุเป็นล้าสมัยไม่ เหมาะสมกับภาวะสังคมปัจจุบัน	2.8	17.5	65.8	13.9	209

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นถึงทัศนะของนิสิตต่อพระวินัยสงฆ์ ปรากฏว่า อันดับหนึ่ง นิสิตมีทัศนะ เห็นด้วยว่าศรัทธาของคนต่อพุทธศาสนาเสื่อมลงเมื่อพระภิกษุสงฆ์ใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วไป มีความสำคัญ 328 อันดับที่สอง นิสิตมีทัศนะเห็นว่าพระภิกษุไม่ควรใช้อุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกเหมือนคนทั่วไป มีความสำคัญ 312 อันดับที่สาม นิสิตมีทัศนะเห็นว่าพระภิกษุที่คนศรัทธาเลื่อมใสเป็นพระภิกษุที่ปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด และอันดับสุดท้าย นิสิตมีทัศนะไม่เห็นด้วยที่ว่า วินัยของพระภิกษุเป็นล้าสมัยไม่เหมาะสมกับภาวะสังคมปัจจุบัน มีความสำคัญ 209

ตาราง 22 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อการ ศึกษาของพระสงฆ์

ทักษะต่อพระสงฆ์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
1. พระภิกษุควรศึกษาพระไตรปิฎก ในฐานะเป็นหลักฐานชั้นต้นที่สำคัญ ที่สุดของพระพุทธศาสนา	36.8	58.7	4.0	0.5	331
2. พระภิกษุที่มีความรู้ในวิชาการสมัย ใหม่ สามารถสอนธรรมะให้คน ยุคปัจจุบันสนใจและเข้าใจใ้กาย ขึ้น	30.2	64.9	4.5	0.4	325
3. พระภิกษุส่วนมากคิดว่าตนเองก็ แล้วจึงขาดการพัฒนาตนเองใน ธรรมวินัย	23.6	64.1	10.5	1.8	309

จากตาราง 22 แสดงให้เห็นถึงทักษะของนิสิตต่อการ ศึกษาของพระสงฆ์ ปรากฏว่า อันดับแรก นิสิตมีทักษะในทางที่ เห็นด้วยกับการที่พระภิกษุควรศึกษาพระไตรปิฎก ในฐานะ เป็นหลักฐานชั้นต้นที่สำคัญที่สุดของพระพุทธศาสนา มีความสำคัญ 331 อันดับที่สอง นิสิตมีทักษะ ในทางที่ เห็นด้วยว่าพระภิกษุที่มีความรู้ในวิชาการสมัยใหม่ สามารถสอนธรรมะให้คนยุคปัจจุบัน สนใจและเข้าใจใ้กายขึ้น มีความสำคัญ 325 และอันดับสุดท้าย นิสิตมีทักษะเห็นด้วยว่า พระภิกษุส่วนมากคิดว่าตนเองก็แล้ว จึงขาดการพัฒนาตนเองในธรรมวินัย มีความสำคัญ 309

ตาราง 23. ทิศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อการประพฤติปฏิบัติของพระสงฆ์

ทิศนะต่อพระสงฆ์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
1. ความเจริญและความเสื่อมของ พุทธศาสนานับอยู่กับพระภิกษุและ ฆราวาสรวมกัน	44.1	52.6	2.9	0.4	340
2. พระภิกษุที่ทำงานเป็นหมอกหรือหมอน ไสยศาสตร์ทำให้คนเข้าใจพุทธ- ศาสนาไขว่เขวไปไ้	42.2	45.2	8.1	4.5	325
3. สถาบันสงฆ์ประกอบด้วยบุคคลที่มี คุณภาพแตกต่างกันมาก	24.1	59.5	14.2	2.1	305
4. เมื่อพระภิกษุเป็นนักธุรกิจ ประชาชน ก็ไม่เห็นความจำเป็นที่จะทำบุญถวาย	30.2	44.0	21.5	4.2	300
5. พระภิกษุนิยมพัฒนาวัตถุมากกว่า พัฒนาคน	17.5	42.9	34.7	4.9	272
6. การบิณฑบาตของพระภิกษุเป็น การขอโดยไม่มีการให้สิ่งตอบแทน	10.4	25.1	49.6	15.0	230
7. การบวชเป็นพระภิกษุทำให้เสีย ทรัพยากรบุคคลของชาติ	4.2	10.2	64.2	21.3	197
8. พระภิกษุควรปรับคนให้ทันสมัย เช่น ขับรถยนต์เอง	2.6	3.4	26.0	68.0	131

จากตาราง 23 แสดงให้เห็นถึงทัศนะของนิสิตกองการประพฤติปฏิบัติของพระสงฆ์ปรากฏว่า อันดับแรก นิสิตมีทัศนะเห็นด้วยว่าความจริงและความดีงามของพุทธศาสนาขึ้นอยู่กับพระภิกษุและฆราวาสรวมกัน มีความสำคัญ 340 อันดับที่สอง นิสิตมีทัศนะเห็นด้วยว่าพระภิกษุที่ทำความดีเป็นหมอกุหรือหมอไสยศาสตร์ทำให้คนเข้าใจพุทธศาสนาไขว้เขวไปได้ มีความสำคัญ 325 อันดับที่สาม นิสิตมีทัศนะเห็นด้วยว่าสถาบันสงฆ์ประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณภาพแตกต่างกันมาก มีความสำคัญ 305 และอันดับสุดท้าย นิสิตมีทัศนะไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่ว่าพระภิกษุควรปรับตนให้ทันสมัย มีความสำคัญ 131

ตารางที่ 24 ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อการปกครอง การบริหารวัด กิจวัตรภายในวัด กิจพระศาสนาของพระสงฆ์

ทัศนะต่อพระสงฆ์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
1. พระภิกษุสงฆ์ควรปฏิบัติกิจวัตรสงฆ์ อย่างเคร่งครัด เช่น สวดมนต์ ลงปาฏิโมกข์	40.7	56.1	2.7	0.5	336
2. พระภิกษุควรมีส่วนร่วมในการพัฒนา วัดให้สะอาดและร่มรื่น	33.3	64.0	2.4	0.4	330
3. พระภิกษุสงฆ์เป็นองค์ประกอบที่ สำคัญที่สุดที่ช่วยดำรงรักษาศาสนา	30.5	62.5	6.5	0.6	322
4. พระภิกษุส่วนมากมิได้ทำกิจของ สงฆ์เท่าที่ควร	24.8	61.5	12.0	1.6	309
5. พระภิกษุสงฆ์สนใจสร้างถาวรวัตถุ ที่มีราคาแพงและทันสมัยแต่ไม่มีการ บำรุงรักษาให้	21.7	52.6	22.7	2.9	293

จากตาราง 24 แสดงให้เห็นถึงทัศนะของนิสิตต่อการปกครอง การบริหารวัด กิจวัตรภายในวัด กิจพระศาสนาของพระสงฆ์ ปรากฏว่า อันดับแรก นิสิตมีทัศนะเห็นควยว่า พระภิกษุสงฆ์ควรปฏิบัติกิจวัตรสงฆ์อย่างเคร่งครัด เช่น สวดมนต์ ลงปาฏิโมกข์ มีความสำคัญ 336 อันดับที่สอง นิสิตมีทัศนะเห็นควยว่าพระภิกษุควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดให้สะอาดและร่มรื่น มีความสำคัญ 330 อันดับที่สาม นิสิตมีทัศนะเห็นควยว่าพระภิกษุสงฆ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่ช่วยดำรงรักษาพุทธศาสนา มีความสำคัญ 322 และอันดับท้ายสุด นิสิตมีทัศนะเห็นควยว่าการที่พระภิกษุสงฆ์สนใจสร้างถาวรวัตถุที่มีราคาแพงและทันสมัย แต่ไม่มีการบำรุงรักษาให้ดี มีความสำคัญ 293

ตาราง 25 ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคอบทบาทพระสงฆ์ในปัจจุบัน

ทัศนะต่อพระสงฆ์	เห็นควย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นควย (ร้อยละ)	ไม่เห็นควย (ร้อยละ)	ไม่เห็นควย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
1. พระภิกษุที่ทำหน้าที่สั่งสอนธรรมะ ทำประโยชน์แก่พุทธศาสนาและ ประชาชนมากที่สุด	19.2	68.5	10.9	1.4	305
2. พระภิกษุเป็นที่พึ่งทางใจสำหรับผู้ ที่มีความทุกข์	17.3	65.2	16.4	1.2	298
3. พระภิกษุเป็นบุคคลที่สามารถแนะนำ ให้ชาวบ้านในชนบทได้รู้จักสิ่งใหม่ๆ และความเจริญก้าวหน้าได้เป็น อย่างดี	12.9	59.8	25.6	1.6	284
4. พระภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลางของ กิจกรรมในชุมชน	13.7	58.9	25.3	2.1	283

ตาราง 25 (ต่อ)

ทัศนะต่อพระสงฆ์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
5. ประชาชนทำให้พระภิกษุต้องเป็น นักสังคมสงเคราะห์ในรูปแบบ ต่าง ๆ ดังที่เป็นอยู่ เช่น เป็นผู้ นำทางวิญญาณ เป็นนาค และ เป็นหมอลูกนิค	12.7	60.1	22.6	4.6	280
6. การใส่บาตรแก่พระสงฆ์ เป็นการ แผ่กุศลใหญ่หลวงลบล้างบาปได้ทาง หนึ่ง	9.3	61.8	22.5	6.5	273
7. พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชน	9.2	53.6	73.1	4.1	267

จากตาราง 25 แสดงให้เห็นถึงทัศนะของนิสิต ต่อบทบาทพระสงฆ์ในปัจจุบัน ปรากฏว่า อันดับแรก นิสิตมีทัศนะเห็นด้วยว่าพระภิกษุที่ทำหน้าที่สั่งสอนธรรมะ ทำประโยชน์แก่พุทธศาสนาและประชาชนมากที่สุด มีค่าความสำคัญ 305 อันดับที่สอง นิสิตมีทัศนะเห็นด้วยว่าพระภิกษุเป็นที่พึ่งทางใจสำหรับผู้ที่มีความทุกข์ มีค่าความสำคัญ 298 อันดับที่สาม นิสิตมีทัศนะเห็นด้วยว่า พระภิกษุเป็นบุคคลที่สามารถแนะนำให้ชาวบ้านในชนบทได้รู้จักสิ่งใหม่ ๆ และความเจริญก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี มีค่าความสำคัญ 284 และอันดับสุดท้ายนิสิตมีทัศนะเห็นด้วยว่าพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชน มีค่าความสำคัญ 267

ตาราง 26 ทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อการสอนของพระสงฆ์ในสถาบันอุดมศึกษา

ทักษะต่อพระสงฆ์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ)	ค่า ความสำคัญ
สถาบันอุดมศึกษาควรนิมนต์ พระภิกษุที่มีความรู้มาสอนวิชา เกี่ยวกับพุทธศาสนา	20.0	68.7	10.5	0.8	307

จากตาราง 26 แสดงให้เห็นถึงทักษะของนิสิตต่อการสอนของพระสงฆ์ในสถาบันอุดมศึกษา ปรากฏว่านิสิตมีทักษะในทางที่ดี เห็นด้วยกับการที่สถาบันอุดมศึกษาควรนิมนต์พระภิกษุที่มีความรู้มาสอนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนา มีค่าความสำคัญ 307

ตอนที่ 4

ทดสอบสมมุติฐานตามทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีศัพทพจนานุกรม เมื่อจำแนกตามเพศ ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนา

ตาราง 27 เปรียบเทียบทักษะของ นิสิตชายและนิสิตหญิงที่มีศัพทพจนานุกรม

ตัวแปร	N	$\bar{X}$	S	t
นิสิตชาย	399	93.1554	11.267	1.11
นิสิตหญิง	451	92.3658	9.374	

$$t_{.95} (850) = 1.96$$

จากตาราง 27 แสดงให้เห็นว่านิสิตชายและนิสิตหญิงมีทักษะ ศัพทพจนานุกรมแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ นิสิตชายและนิสิตหญิงมีทักษะศัพทพจนานุกรมไม่แตกต่างกัน

ตาราง 28 เปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีศัพทพจนานุกรม เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
Between groups	291.8633	3	97.2878	0.4322
Within groups	89551.5117	847	106.1037	
Total	89843.3750	850		

$$F_{.95} (850) = 2.60$$

จากตาราง 28 จะเห็นว่านิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกันนี้มีทัศนคติต่อพุทธศาสนาแตกต่างกัน
อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ นิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกันจะมีทัศนคติต่อพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน

ตาราง 29 เปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตต่อพุทธศาสนาตามประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสน์
ของนิสิต

ประสบการณ์ของนิสิต	N	$\bar{X}$	S	t
เคยเรียน	510	93.7843	10.129	3.46**
ไม่เคยเรียน	340	91.3086	10.319	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

$$t_{.95} (850) = 2.58$$

จากตาราง 29 เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตต่อพุทธศาสนาตามประสบการณ์ที่นิสิต
เคยเรียนและไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนา ปรากฏว่า นิสิตที่มีประสบการณ์เคยเรียน
วิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนามีทัศนคติที่สูงกว่านิสิตที่ไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน

ตอนที่ 5 ทดสอบสมมุติฐานตามทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อพระสงฆ์
เมื่อจำแนกตามเพศ ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสน์

ตาราง 30 เปรียบเทียบทัศนะของนิสิตชายและนิสิตหญิงที่มีต่อพระสงฆ์

ตัวแปร	N	$\bar{X}$	S	t
นิสิตชาย	399	91.4511	7.950	1.71
นิสิตหญิง	451	90.4944	8.317	

$$t_{.95} (850) = 1.96$$

จากตาราง 30 แสดงให้เห็นว่านิสิตชายและนิสิตหญิงมีทัศนะต่อพระสงฆ์แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ นิสิตชายและนิสิตหญิงมีทัศนะต่อพระสงฆ์ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 31 เปรียบเทียบทัศนะของนิสิตต่อพระสงฆ์ เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
Between groups	845.1756	3	281.7251	4.28
Within groups	55615.6875	847	65.8954	
	56460.8594	850		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

$$F_{.99} (850) = 3.78$$

จากตาราง 31 จะเห็นว่านิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกันนั้นมีทัศนคติต่อพระสงฆ์แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ดังตาราง 32

ตาราง 32 การทดสอบความแตกต่างของทัศนคติที่มีต่อพระสงฆ์เป็นรายคู่ระหว่างกลุ่มนิสิตที่มี
ภูมิลำเนาต่างกัน

ภูมิลำเนา		ภาคใต้	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
	คะแนนเฉลี่ย	89.2188	90.6470	91.9219	92.2934
ภาคใต้	89.2188	—	1.4282	2.7031*	3.0746*
ภาคกลาง	90.6470	—	—	1.2749	1.6464
ภาคเหนือ	91.9219	—	—	—	0.3715
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	92.2934	—	—	—	—

$\sqrt{MS_{error}}$	q .95 (r, 850)	2.81	3.33	3.65
	q .95 (r, 850)	1.54	1.81	2.29

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 32 ปรากฏว่า นิสิตที่อยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทัศนคติต่อพระสงฆ์
แตกต่างกับนิสิตที่อยู่ภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือมีทัศนคติที่ต่อพระสงฆ์สูงกว่านิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ และนิสิตที่อยู่ภาค
เหนือมีทัศนคติต่อพระสงฆ์แตกต่างกับนิสิตที่อยู่ภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า
นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือมีทัศนคติที่ต่อพระสงฆ์สูงกว่านิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ สำหรับ
นิสิตที่อยู่ในภูมิภาคอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างของทัศนคติต่อพระสงฆ์

ตาราง 33 เปรียบเทียบทักษะของนิสิตคหพระสงฆ์ตามประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนาของนิสิต

ประสบการณ์ของนิสิต	N	$\bar{X}$	S	t
เคยเรียน	510	91.6961	7.715	3.19**
ไม่เคยเรียน	340	89.8338	8.694	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

$$t_{.99} (850) = 2.58$$

จากตาราง 33 เมื่อเปรียบเทียบทักษะของนิสิตคหพระสงฆ์ตามประสบการณ์ที่นิสิตเคยเรียนและไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนา ปรากฏว่า นิสิตที่มีประสบการณ์เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนามีทักษะที่สูงกว่านิสิตที่ไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้

1. เพื่อศึกษาทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อพุทธศาสนา ตาม
ตัวแปร เพศ ภูมิฐานะ ประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนา
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อพระสงฆ์ ตามตัว
แปร เพศ ภูมิฐานะ ประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 - 4 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้ง 8 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตประสานมิตร วิทยาเขตบhumวัน วิทยาเขตบางแสน วิทยาเขตพลศึกษา วิทยา-
เขตพิษณุโลก วิทยาเขตสงขลา วิทยาเขตบางเขน และวิทยาเขตมหาสารคาม รวมทั้งหมด
850 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวัดทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ
สภาพทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดทัศนะของนิสิตต่อพุทธศาสนา ตอนที่ 3 เป็นแบบ
สอบถามวัดทัศนะของนิสิตต่อพระสงฆ์ รายละเอียดของแบบสอบถามอยู่ในภาคผนวก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้การร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนิสิต ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ของนิสิตที่มีต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์
2. ใช้ t - test เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ เมื่อจำแนกตาม เพศ และประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสน์
3. ใช้ F - test เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ ในภาคต่าง ๆ ที่นิสิตมีภูมิลำเนาอยู่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไป ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและพระสงฆ์

1. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.3 นับถือพุทธศาสนา และนับถือศาสนาอื่น ๆ เพียงส่วนน้อย
2. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาจากการสั่งสอนของครู ร้อยละ 72.7 และนิสิตเรียนรู้วิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนาจากการเรียนวิชาพุทธศาสน์ที่มหาวิทยาลัยเปิดให้เรียนเป็นวิชาเลือก ร้อยละ 44.5
3. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเมื่อมีความกังวลหรือความทุกข์อย่างหนัก จะเล่าความกังวลหรือความทุกข์นั้นให้เพื่อนฟังมากที่สุด ร้อยละ 54.5 และเหตุที่นิสิตจะปรับทุกข์วายน้อยที่สุด คือ พระสงฆ์ ร้อยละ 2.2
4. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเข้าร่วมประเพณีทางพุทธศาสนาในวันเข้าพรรษามากที่สุด ร้อยละ 76.2 ส่วนประเพณีทางพุทธศาสนาที่นิสิตเข้าร่วมวายน้อยที่สุด ได้แก่ วันอาสาฬหบูชา ร้อยละ 6.5

5. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนใหญ่ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา ร้อยละ 50.9 นิสิตมีกิจกรรมในการสวดมนตรีก่อนนอนเป็นประจำ ร้อยละ 48.9

6. ในครอบครัวของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีศาสดาเป็นพระภิกษุมากที่สุด ร้อยละ 44.9 สำหรับตัวนิสิตเองมีศาสนาเพียงร้อยละ 6.0

7. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรม โอวาท ปาติโมกข์ ซึ่งสอนให้ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใส ส่วนหลักธรรมที่นิสิตมีความเข้าใจน้อยที่สุด ไก่แก หลักปัจจุสมุทัย ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ช่วยการอาศัยการเกิดขึ้นตามเหตุและปัจจัย

8. นิสิตมีความเห็นว่า ผลของการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนานั้น จะทำให้ประพฤติทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำให้มีความสุข ร้อยละ 84.8

9. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต้องการให้มีการเปิดสอนวิชาพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัย ร้อยละ 87.3

10. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนใหญ่มีทัศนะที่ดีต่อพุทธศาสนา เห็นชอบด้วยกับสิ่งที่พระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นความจริงอันประเสริฐที่สุด เฉลี่ยร้อยละ 95.4 เห็นด้วยว่าพุทธศาสนาช่วยให้จิตใจสงบได้ เฉลี่ยร้อยละ 95.8 นิสิตมีความเชื่อตามหลักกรรมทางพุทธศาสนาว่าการกระทำที่ดีจะมีผลดีเสมอ เฉลี่ยร้อยละ 66.7 การกระทำชั่วจะมีผลชั่วเสมอ เฉลี่ยร้อยละ 63.3 เห็นด้วยกับการปฏิบัติตามขั้นสูงสุดของพุทธศาสนาจะช่วยให้คนเราไปถึงนิพพานได้ เฉลี่ยร้อยละ 69.6 และนิสิตเห็นด้วยว่าการอบรมทางพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอในมหาวิทยาลัยจะช่วยลดละเลิกสิ่งที่ไม่ดีได้ทั้งหมดได้ เฉลี่ยร้อยละ 85.6

11. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนใหญ่มีทัศนะที่ดีต่อพระสงฆ์ เห็นด้วยกับการที่พระภิกษุควรศึกษาพระไตรปิฎก ในฐานะเป็นหลักฐานชั้นต้นที่สำคัญที่สุดของพุทธศาสนา เฉลี่ยร้อยละ 95.5 เห็นด้วยว่าพระภิกษุควรปฏิบัติกิจวัตรสงฆ์อย่างเคร่งครัด เช่น สวดมนต์ ลงปาฏิโมกข์ เฉลี่ยร้อยละ 96.8 เห็นด้วยว่าพระภิกษุที่ทำหน้าที่สอนธรรมะ ทำประโยชน์แก่พุทธศาสนาและประชาชนมากที่สุด เฉลี่ยร้อยละ 87.7 และนิสิตเห็นด้วยว่าสถาบันอุดมศึกษา ควรนิมนต์พระภิกษุที่มีความรู้มาสอนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนา เฉลี่ยร้อยละ 88.7

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคอปุทธศาสนา

1. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตชายและทัศนะของนิสิตหญิงที่มีคอปุทธศาสนา ปรากฏว่านิสิตชายและนิสิตหญิงมีทัศนะคอปุทธศาสนา ไม่แตกต่างกัน
2. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกันคอปุทธศาสนา ปรากฏว่านิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีทัศนะคอปุทธศาสนา ไม่แตกต่างกัน
3. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตที่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนับนิสิตที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนา ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความเชื่อมั่นไครยละ 99 โดยนิสิตที่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนามีทัศนะคอปุทธศาสนาดีกว่านิสิตที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนา

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคอปุทธสงฆ์

1. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตชายและทัศนะของนิสิตหญิงที่มีคอปุทธสงฆ์ ปรากฏว่านิสิตชายและนิสิตหญิงมีทัศนะคอปุทธสงฆ์ ไม่แตกต่างกัน
2. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกัน ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความเชื่อมั่นไครยละ 99 ซึ่งแต่ละภาคนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่มีทัศนะคอปุทธสงฆ์ต่างกันและเหมือนกัน ดังนี้
 - 2.1 นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้กับนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือมีทัศนะคอปุทธสงฆ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความเชื่อมั่นไครยละ 95
 - 2.2 นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้กับนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทัศนะคอปุทธสงฆ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความเชื่อมั่นไครยละ 95
 - 2.3 นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลางกับนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้มีทัศนะคอปุทธสงฆ์ไม่แตกต่างกัน
 - 2.4 นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลางกับนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือมีทัศนะคอปุทธสงฆ์ไม่แตกต่างกัน
 - 2.5 นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลางกับนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มีทัศนะต่อพระสงฆ์ไม่แตกต่างกัน

2.6 นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือกับนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทัศนะต่อพระสงฆ์ไม่แตกต่างกัน

3. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนากับนิสิตที่ไม่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนาต่อพระสงฆ์ปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความเชื่อมั่นไครอสละ 99% โดยนิสิตที่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนา มีทัศนะต่อพระสงฆ์ดีกว่า นิสิตที่ไม่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนา

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 สภาพทั่ว ๆ ไปของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และพระสงฆ์

จากผลสถิติพื้นฐานปรากฏว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา ทั้งนี้เนื่องมาจากมีองค์ประกอบด้วยกันหลายประการที่ทำให้ นิสิตส่วนใหญ่ นับถือพุทธศาสนา นับตั้งแต่พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เข้ามาประดิษฐานอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลายาวนาน คนไทยได้รับเอาพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แม้แต่พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทุกสมัยก็ทรงเป็นพุทธมามกะ นิสิตได้รับการถ่ายทอดพุทธศาสนามาตั้งแต่เกิดจากบรรพบุรุษ โดยวัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดกันมา ถึงแม้ว่านิสิตจะไม่เข้าใจมาก่อนในเหตุผลอย่างแท้จริงทางพุทธศาสนา แต่นิสิตก็เฝ้าน้อมรับ ๆ เรียนรู้ในหลักธรรมคำสั่งสอนและนำมาปฏิบัติตาม ดังเช่นพุทธศาสนิกชนส่วนมากในที่ สุภาวดี คุณวัฒน์ (สุภาวดี คุณวัฒน์ 2521 : 29 - 30) กล่าวว่า "พวกที่ได้รับการถ่ายทอดพุทธศาสนา สนใจบ้าง ไม่สนใจบ้าง หรือเข้าใจบางส่วน แต่ยังไม่มีความเลื่อมใสอยู่ จะมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเมื่อถึงวันสำคัญทางพุทธศาสนา ในฐานะที่พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และบิดามารดาก็เคารพนับถือสืบทอดกันมา คนไทยส่วนใหญ่จะอยู่ในประเภทนี้" ดังนั้น นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนมากจะมีลักษณะการนับถือดังที่ได้อธิบายมาแล้วนี้

นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนมากได้รับความรู้เกี่ยวกับวิชาพุทธศาสนาจากครูอาจารย์ ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีวิชาพุทธศาสน์เป็นวิชาเลือก เปิดโอกาสให้นิสิตได้เลือกเรียนวิชานี้ทุกวิทยาเขต มหาวิทยาลัยได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นิสิตได้รับความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง ทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหาภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ กังเช่น ได้จัดให้มีการศึกษาและปฏิบัติธรรมที่สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานีทุกภาคเรียน ปฏิบัติธรรมที่วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี เชิญวิทยากรพูดธรรมะทั้งที่เป็นพระ และคฤหัสถ์ได้มาให้ความรู้แก่นิสิตเสมอมา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบทำให้นิสิตในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ศึกษาและมีความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง การศึกษาเหล่านี้จะเปิดโอกาสให้นิสิตได้นำเอาความรู้ทางพุทธศาสนาไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสุขแก่ตนเอง และจะได้นำเอาไปถ่ายทอดให้แกผู้อื่นต่อไป นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเมื่อสำเร็จออกไปแล้วส่วนใหญ่มักจะมีอาชีพเป็นครู นิสิตจะได้นำหลักธรรมต่าง ๆ ที่เคยได้รับจากมหาวิทยาลัยนำไปประยุกต์ให้ความรู้ควบคู่กับวิชาการทางโลก เพื่อจะได้นำไปเกิดประโยชน์ทั้งที่ สมพร เทพสิทธิ์า (สมพร เทพสิทธิ์า 2513 : 104 - 105) กล่าวไว้ว่า "นอกจากวิชาการทางโลกแล้ว ครูควรจะเป็นผู้วิชาการทางธรรมอีกด้วย แม้จะไม่ใช่ว่าเป็นผู้สอนวิชาศีลธรรมก็ตาม เพราะหน้าที่ของครูไม่ใช่เพียงการให้ความรู้แก่ศิษย์อย่างเดียว แต่จะต้องอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดีอีกด้วย ครูจึงควรมีความรู้ทั้งทางคฤหัสถ์โลกและศีลธรรม"

หลักธรรมทางพุทธศาสนา นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความเข้าใจหลักธรรมโอวาทปาติโมกข์มากที่สุด หลักโอวาทปาติโมกข์เป็นหลักที่สำคัญที่สุดของพุทธศาสนาหรืออีกนัยว่าเป็นแกนของพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนประชาชนในพระพุทธศาสนา มีหลักสำคัญ 3 ประการ คือ เว้นจากความชั่ว ทำความดี และทำใจของตนให้ผ่องใส การที่นิสิตมีความเข้าใจในหลักธรรมดังนี้เป็นเพราะนิสิตได้เคยรับการอบรมสั่งสอนมาตั้งแต่เล็ก ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และคงจะมีทัศนะในทางที่ดีเกี่ยวกับหลักธรรมนี้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ จำนวน วิมะลิน (จำนวน วิมะลิน 2509 : 75) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสำรวจความสนใจและทัศนคติต่อพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า "เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนาและประเพณีอันเนื่องมาจากศาสนา มีความเข้าใจถูกต้อง

ว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้คนทำดี ละเว้นความชั่ว" และจากการวิจัยของ สุภัตรา สุภัทรนันท์ (สุภัตรา สุภัทรนันท์ 2505 : 60) เรื่องทัศนคติ และความสนใจของนักศึกษาที่มีต่อพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า "นิสิตนักศึกษาที่มีความเห็นว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาจะช่วยให้คนทำความชั่วน้อยลง ทำให้ชีวิตมีความสุขสมบูรณ์"

เกี่ยวกับประเพณีทางพุทธศาสนา เมื่อพิจารณาจากสถิติพื้นฐานปรากฏว่านิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการทำบุญตักบาตรมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการทำบุญตักบาตรเป็นประเพณีที่ชาวพุทธได้กระทำสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ พระภิกษุเป็นผู้จัดหาอาหารให้ตามศรัทธาเลื่อมใส และพระภิกษุมีความเป็นอยู่อันเนื่องด้วยผู้อื่น โดยเฉพาะในเรื่องอาหาร พระภิกษุจะต้องออกบิณฑบาตรเพื่อยังชีพของตนเอง ในส่วนของชาวพุทธนั้นเมื่อได้ตักบาตร ถวายอาหารแก่พระภิกษุ ก็รู้สึกว่าได้บุญได้กุศล จิตใจสบาย ชาวพุทธบางคนทำบุญตักบาตรเป็นประจำทุกวัน บางคนทำเฉพาะฤดูกาล เช่น ในช่วงเข้าพรรษา แต่โดยส่วนมากแล้วจะทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันมาฆบูชา เป็นต้น นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒก็เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาจากตารางแสดง ปรากฏว่านิสิตส่วนมากจะทำบุญตักบาตรเฉพาะในวันสำคัญทางศาสนา ทั้งนี้เพราะในวันสำคัญทางศาสนานั้น เป็นวันหยุดราชการ นิสิตได้มีโอกาสดูหนังและโทรทัศน์ร่วมกับเพื่อน ๆ หรือกับญาติพี่น้อง สำหรับกิจกรรมในทางพุทธศาสนา เมื่อพิจารณาตารางแล้ว ปรากฏว่า นิสิตมีกิจกรรมในการสวดมนต์ก่อนนอนเป็นประจำมากที่สุด ประเพณีและกิจกรรมในการทำบุญตักบาตรและการสวดมนต์เป็นสิ่งที่ดีงาม นิสิตได้ให้ความสนใจมากซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สุภา ธรรมมิตร (สุภา ธรรมมิตร 2504 : 70) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การยอมรับพุทธศาสนาและศีลธรรมทางบ้าน ผลการวิจัยพบว่าเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจที่บ้าน นักเรียนตอบว่า ทำบุญตักบาตรมีจำนวนมากที่สุด และผลการวิจัยของ จำนวย วิมะสิน (จำนวย วิมะสิน 2509 : 53) พบว่าเด็กวัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนาและประเพณีอันเนื่องมาจากศาสนา ส่วนใหญ่เห็นว่าควรยึดถือเป็นหลักและควรให้สืบต่อไป เช่น การทำบุญตักบาตร การฟังเทศน์ การสวดมนต์ไหว้พระ

เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนา เมื่อพิจารณาจากตารางแสดง ปรากฏว่านิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต้องการให้มีการเปิดสอนวิชาพุทธศาสนามากถึงร้อยละ 87.3 ทั้งนี้

นิสิตคงมองเห็นคุณค่าของพุทธศาสนาว่ามีประโยชน์ต่อชีวิตตัวเองและต่อสังคมใ้จริง ถึงแม้ว่าบุคคลอื่น ๆ จะมองนิสิตนักศึกษาว่าเป็นคนสมัยใหม่ เห็นห่างจากศาสนา แต่ในส่วนลึกของจิตใจ นิสิตนักศึกษาก็ยังมีความต้องการรู้เรื่องศาสนา ดังที่ แสง จันทร์งาม (แสง จันทร์งาม 2513 : 130 - 143) กล่าวไว้ว่า "นักศึกษาในสถาบันชั้นสูงต้องการพุทธศาสนาอย่างเป็นทางการ คือ อยากจะให้มีการสอนพุทธศาสนาในสถาบันศึกษาชั้นสูง เหตุที่นักศึกษาต้องการเรียนพุทธศาสนานั้น นักศึกษามองว่า ความจริงแม้จะเป็นเยาวชนที่เขาประนามว่าเห็นทางพุทธศาสนาก็ตาม แต่ในส่วนลึกของหัวใจ นักศึกษายังมีความไม่เข้าใจ สนใจ อยากจะรู้ เมื่อเรียนอยู่ในชั้นประถม มัธยม ความรู้ในเรื่องพุทธศาสนาเป็นยาหม้อใหญ่ ยากำ นานาเบ็ดเตล็ด ทุกคนเบื่อมาแล้ว แต่ในระดับมหาวิทยาลัย นักศึกษาก็มักคิดในใจอีกว่า มีแก่นหรืออย่างไร หรือมีอะไรอีก ก็ทราบว่าเป็นระดับมหาวิทยาลัยมีการสอนเน้นหนักไปทางพุทธปรัชญา เขาก็จะมีพุทธศาสนาสอนแน่ ๆ" และจากการวิจัยของ (บุญไฉญ บัวทอง (บุญไฉญ บัวทอง 2503 : 48) เรื่อง ความสนใจและทัศนคติของนักเรียนต่อพุทธศาสนาในชั้นเตรียมอุดม ผลการวิจัยพบว่า "นักเรียนส่วนมากมีความเห็นว่า การเรียนพุทธศาสนาในโรงเรียนเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง"

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนา

เมื่อเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตชายและทัศนะของนิสิตหญิงที่มีต่อพุทธศาสนาแล้ว ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ตรงกันข้ามกับสมมุติฐานที่ว่า "นิสิตชายและนิสิตหญิงมีทัศนะต่อพุทธศาสนาต่างกัน" แต่เมื่อพิจารณาจากลักษณะนิสัยแล้ว จะพบว่าแนวโน้มนิสิตชายมีทัศนะต่อพุทธศาสนาค่อนข้างดีกว่านิสิตหญิง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา ได้มีการกิจกรรมและกลุ่มพุทธศาสนมากขึ้น กรมการศาสนาได้จัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินให้แก่มุขมและกลุ่มพุทธศาสน์โดยทั่วถึงกัน นิสิตได้มีการรวมกลุ่มเพื่อศึกษาธรรม จัดกิจกรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนา ทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทางภาคทฤษฎีก็โดยการจัดให้มีการปาฐกถาธรรม การบรรยายธรรม การจัดนิทรรศการ ทางภาคปฏิบัติก็โดยการมีกิจกรรมปฏิบัติสมาธิ รักษาศีล อบรมธรรมทายาท และจัดให้มีการอุปสมบทภาคฤดูร้อน ปีจ้ะต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้นิสิตได้มีโอกาสไปวัด และได้พบปะกับพระสงฆ์มากขึ้น เมื่อนิสิตได้พบกับแนวทางปฏิบัติที่ถูกตอง นิสิตย่อมมีทัศนะต่อพุทธศาสนาเหมือน ๆ กันในทางที่ดี

เมื่อเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกันต่อพุทธศาสนา ปรากฏว่านิสิตที่มี
ภูมิลำเนาต่างกันมีทัศนะต่อพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ตรงกันข้ามกับสมมุติฐานที่
ว่า "นิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีทัศนะต่อพุทธศาสนาต่างกัน" แต่เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนน
เฉลี่ยแล้วปรากฏว่านิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคต่าง ๆ มีทัศนคติในทางที่ดีต่อพุทธศาสนาเรียง
อันดับได้ดังนี้ อันดับหนึ่งได้แก่นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันดับที่สอง
ได้แก่นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง อันดับสามได้แก่นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ อันดับ
ที่สี่ได้แก่นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ เมื่อไม่พบความแตกต่างกันอย่างชัดเจนเช่นนี้ ก็เป็นสิ่งที่
ยืนยันได้ว่า หลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ดำรง เป็นสัจธรรมอันแท้จริง ผู้ปฏิบัติ
จะรับผลใดด้วยตนเอง ถึงแนวปฏิบัติจะอยู่ในทางใดทางภูมิลำเนา สัจธรรมของพระพุทธองค์
ก็ยังเป็นสิ่งที่ทุกคนมองเห็นว่าเป็นความจริงโดยแท้ ซึ่งตรงกับหลักการทางวิทยาศาสตร์ ดังที่
พระราชวรมนี (พระราชวรมนี 2518 : 197 - 198) กล่าวว่า "หลักการที่สำคัญของ
พุทธศาสนา คือ การเจริญสมาธิให้เสียสละตนเองเสียก่อน แล้วจึงเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับหลัก
การทางวิทยาศาสตร์มากที่สุด ต่อเมื่อใด เราเข้าใจด้วยตนเองว่า ธรรมเหล่านี้ เป็นกุศล
เป็นกุศล มีโทษ ไม่มีโทษ แล้ว จึงควรละหรือถือปฏิบัติตามนั้น" และ จำนงค์ ทองประเสริฐ
(จำนงค์ ทองประเสริฐ 2517 : 11) กล่าวว่า "พระพุทธศาสนาเป็นวิทยาศาสตร์แห่ง
วิทยาศาสตร์ (Science of Sciences) เพราะวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันยังเปลี่ยนแปลง
อยู่เรื่อย แต่พระพุทธศาสนาเข้าถึงความเจริญขั้นสูงสุดแล้ว ไม่มีอะไรจะคงแก้ไขเพิ่มเติมอีก
แล้ว โดยเหตุที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผล จึงไม่มีอะไรขัดแย้งกับวิทยาศาสตร์ ถ้า
หากวิทยาศาสตร์นั้นสมบูรณ์แล้ว"

เมื่อเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตที่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนากับนิสิตที่ไม่เคย
มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนา ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้อง
กับสมมุติฐานที่ว่า "นิสิตที่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนาต่างกัน มีทัศนะต่อพุทธ-
ศาสนาต่างกัน" โดยที่นิสิตที่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนามีทัศนะต่อพุทธศาสนาดีกว่า
นิสิตที่ไม่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนา และจากการวิเคราะห์พบว่า ประสบการณ์
เกี่ยวกับพุทธศาสนานิสิตได้รับมากที่สุด ได้แก่การที่นิสิตกำลังเรียนหรือเคยเรียนวิชาพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยเปิดให้เรียนเป็นวิชาเลือก แสดงให้เห็นว่าความรู้ทางพุทธศาสนาที่ครูบาอาจารย์
ได้ถ่ายทอดให้แก่นิสิตนั้น ทำให้นิสิตมีความคิดเห็นหรือมีทัศนะต่อพุทธศาสนาในทางที่ดี เมื่อนิสิต
มีทัศนะในทางที่ดี แนวโน้มที่นิสิตจะเกิดความเชื่อ ความศรัทธา ความเลื่อมใส และการนำ
ไปปฏิบัติจะเกิดขึ้นตามมา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ชีรศักดิ์ กำบรรณรักษ์ (ชีรศักดิ์
กำบรรณรักษ์ 2515 : 58) ได้ศึกษาเรื่อง ทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ที่มีต่อความเชื่อทางศาสนา ผลการศึกษพบว่า "นักศึกษาก่อนที่ศึกษาวิชาศาสนาเปรียบเทียบกับ
มีทัศนคติที่ศรัทธาต่อศาสนาหลายท่าน และมีศรัทธาในศาสนาที่ตนเชื่อถืออยู่"

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพระสงฆ์

เมื่อเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตชายและทัศนะของนิสิตหญิงที่มีต่อพระสงฆ์แล้ว ปรากฏว่า
ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ ตรงกันข้ามกับสมมุติฐานที่ว่า "นิสิตชายและนิสิตหญิง มี
ทัศนะต่อพระสงฆ์ต่างกัน" แต่เมื่อพิจารณาจากภาคคะแนนเฉลี่ยแล้ว จะพบว่าแนวโน้มนิสิตชาย
มีทัศนะต่อพระสงฆ์ค่อนข้างจะดีกว่านิสิตหญิง ทัศนะของนิสิตชายและนิสิตหญิงนี้ มีลักษณะคล้ายกับ
ทัศนะของนิสิตที่มีต่อพุทธศาสนา และที่นิสิตชายมีแนวโน้มว่ามีทัศนะต่อพระสงฆ์ดีกว่านิสิตหญิงนั้น
เพราะนิสิตชายมีโอกาสเฝ้าชมพระบารมีของปิตุภาคครูอุปัชฌาย์และได้รับการอบรมจากพระสงฆ์อย่าง
ใกล้ชิดมากกว่านิสิตหญิง

เมื่อเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกัน ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ มีความเชื่อมั่นไครยละ 99 ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า "นิสิตที่มี
ภูมิลำเนาต่างกัน มีทัศนะต่อพระสงฆ์ต่างกัน" จากการทดสอบทางสถิติจะพบว่า นิสิตที่มีภูมิลำเนา
ต่างจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทัศนะในทางที่ดีต่อพระสงฆ์สูงกว่านิสิตที่อยู่ในภาคอื่น ๆ
และนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคภาคใต้จะมีทัศนะต่อพระสงฆ์ต่ำกว่านิสิตในภาคอื่น ๆ

การที่นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทัศนะต่อพระสงฆ์สูงกว่านิสิตที่อยู่ใน
ในภูมิลำเนาภาคอื่น ๆ นั้น มีสาเหตุประกอบด้วยกันหลายประการ ประการแรก จะพบว่า
เยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมมาขอพระเพื่อศึกษาหาความรู้มากที่สุด จากการวิจัยของ
ปราณี วิจิตรวัฒนา (ปราณี วิจิตรวัฒนา 2521 : 82) เรื่องการเคลื่อนไหวทางสังคมของพระสงฆ์

ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยพายัพ ผลการวิจัยพบว่า "พระนิสิตในแต่ละปีการศึกษา ระหว่างปี 2506 ถึง 2515 มีภูมิลำเนาเดิมมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คิดเป็นอัตราส่วนถึงร้อยละ 59.35 ซึ่งมีมากกว่าทั้งสามภาคที่เหลือรวมกัน การที่พระนิสิตมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดนั้น สันนิษฐานได้ว่าจะ เป็นเพราะภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสภาพภูมิประเทศที่ค่อนข้างจะแห้งแล้ง การประกอบอาชีพ โดยเฉพาะในด้านการเกษตร ไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควร ทำให้เศรษฐกิจในภาคนี้เสียเปรียบภาคอื่น ๆ และประกอบกับจำนวนประชากรในภาคอีสานมีมากกว่าภาคอื่น ๆ

เมื่อเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มีโอกาสมาศึกษาเล่าเรียนวิชาการทางพุทธศาสนามากขึ้น ความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องทางศาสนาจะช่วยให้เยาวชนเหล่านั้นตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นนั้นที่สะท้อนต่อพระภิกษุสงฆ์ในทางที่ดี และอีกประการหนึ่ง สังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความยกย่องแก่ผู้ที่บวชเป็นพระภิกษุ ผู้ที่บวชเป็นพระมาแล้วมีโอกาสที่จะเปลี่ยนฐานะของตนให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โทมัส เคิร์ช (A. Thomas Kirsch 1965 : 481) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาและการเคลื่อนที่ เปลี่ยนแปลงในหมู่ชาวยุโรปทางภาคอีสาน ในปี พ.ศ. 2505 - 2506 ชาวยุโรปในโคพพเข้ามาในเมืองไทยราว 125 - 140 ปีมาแล้ว ในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่สนับสนุนให้ชาวยุโรปในภาคอีสานเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมประการหนึ่งคือ การบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ เคิร์ช อธิบายว่า ชาวยุโรปก็มีค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับการบวชเช่นเดียวกับชาวไทยที่นับถือพุทธศาสนา ชายทุกคนต้องบวชเรียน เพราะถือว่าการบวชเป็นเกียรติยศทางสังคมอย่างหนึ่ง บุคคลจะได้รับความเคารพยกย่องนับถือเมื่อได้บวชเรียนแล้ว เมื่อบวชแล้วระยะเวลาออกพรรษาพระมีโอกาสดำรงจาริกไปยังถิ่นต่าง ๆ การบวชพระเป็นการเปิดโอกาสให้คนได้เปลี่ยนย้ายถิ่นที่อยู่โดยปริยาย เคิร์ช เห็นว่าสังคมชาวยุโรปในปัจจุบันนั้น หมู่ชาวยุโรปพยายามปรับปรุงสภาพชีวิตให้เปลี่ยนแปลงไปจากบรรพบุรุษเคยยึดถือมาโดยการบวชเป็นพระ ศึกษาเล่าเรียน การช่วยเหลือในการศึกษาเพื่อไต่ตำแหน่งทางราชการ โดยเฉพาะอาชีพครู ตลอดจนการท่องเที่ยวไปทำงานในถิ่นต่าง ๆ ปัจจัยเหล่านี้สนับสนุนให้ชาวยุโรปในภาคอีสานได้มีโอกาสเปลี่ยนฐานะทางสังคมให้สูงขึ้น

สำหรับนิกายที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ ปรากฏว่า มีทัศนะต่อพระสงฆ์ในทางที่ดีน้อยกว่า นิกายในภาคอื่น ๆ นั้น เนื่องจากภาคใต้เป็นภาคที่มีประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่เป็นจำนวนมาก ความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการยอมรับทางศาสนามีความแตกต่างกัน มีส่วนทำให้เกิดนิกายที่มีทัศนะในทางที่ดีต่อพระสงฆ์น้อยกว่าภาคอื่น ๆ จากการวิจัยของ อัจฉรา บุญชู (อัจฉรา บุญชู 2519 : 68) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา และความเชื่อในศาสนาของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อในศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธมีความสัมพันธ์ค่า และเป็นไปในทางลบ เนื่องจากหลักศาสนาพุทธค้านกับหลักศาสนาอิสลาม คือศาสนาพุทธไม่เชื่อเรื่องพระเจ้าเป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่างในโลกและมีอิทธิพลเหนือทุก ๆ สิ่งในโลกและจักรวาล แต่ศาสนาพุทธจะเน้นในหลักปฏิบัติมากกว่าและเน้นตนเป็นที่พึ่งของตนเอง ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของอำนาจใด ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรจะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับนิสิตที่มีสาขาวิชา ชั้นปี อายุ และฐานะเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับทัศนคติที่มีต่อพุทธศาสนา
2. น่าจะได้มีการติดตามศึกษาในระยะ 5 - 10 ปีให้หลัง ถึงความเจริญทางวัตถุว่ามีแนวโน้มทำให้ทัศนะของนิสิตต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร
3. น่าจะได้มีการวิจัยที่ลึกซึ้งในเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนาและพระสงฆ์ เพื่อจะได้ทราบสาเหตุที่แท้จริงในการที่จะทำให้นิสิตเกิดทัศนะในทางที่ดีหรือไม่ดีต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ และสามารถหาวิธีการในการส่งเสริมให้นิสิตได้เกิดทัศนะในทางที่ดีจนสามารถนำเอาทัศนะที่ดีเหล่านั้นไปประพฤติปฏิบัติกับตนเองได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การศาสนา, กรม เอกสารประกอบการปฏิบัติงานของศึกษาธิการจังหวัด เกี่ยวกับการศาสนา
ตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา กองแผนงาน กรมการศาสนา
2525, 182 หน้า

กรีกุลดา เพียรทอง การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องบุญและบาป ในพุทธศาสนาและคริสต์
ศาสนา และผลของความเชื่อนี้ที่มีต่อวิถีทางดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนและคริสต์ศาสนิกชน
ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสำเภาลม วิทยานิพนธ์ อ.ม. มหาวิทยาลัยมหิดล 2524, 177
หน้า

กีกฤทธิ ปราโมช,ม.ร.ว. "พระพุทธศาสนากับสังคมไทย" คำบรรยายวิชาพื้นฐานอารยธรรม
ไทย ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2515, 225 หน้า

จำนงค์ ทองประเสริฐ ศาสนาปรัชญาประยุกต์ แพร่พิทยา 2517, 185 หน้า

จำนงค์ อภิวัณณสิทธิ์ สังคมวิทยาศาสนา แพร่พิทยา 2525, 160 หน้า

จำนวย วิมะสิน การสำรวจความสนใจและทัศนคติของพุทธศาสนิกชนของเด็กรุ่นใหม่ในจังหวัดนนทบุรี
วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2509, 69 หน้า

การารัตน์ เชื้อมณีต สัมพันธภาพระหว่างความทุกข์ ความเข้าใจ ความเชื่อ และการปฏิบัติตาม
พุทธศาสนาของคนไทยบางกลุ่ม วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516,
81 หน้า

ธีรศักดิ์ กำปวนรักษ์ ทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่อความเชื่อทางศาสนา
วิทยานิพนธ์ ศศ.บ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2515, 85 หน้า

เนพพร อุดยพันธ์ ความสนใจและทัศนคติของเยาวชนต่อพุทธศาสนา วิทยานิพนธ์ ค.ม.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2506, 122 หน้า

นภวรรณ บุญนิยม "ถาม-ตอบเรื่องพลังสัมผัส" สตรีสาร 35 : 29 มิถุนายน 2526

ประยุต ปยุตโต, มหา "บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน" พุทธศาสนากับสังคมไทย
บันทึกการสัมมนา วันที่ 9 - 11 สิงหาคม 2512 ณ สยามสมาคม พิมพ์ทางหุ่นส่วนจำกัด
ศิริพร 2513, 337 หน้า

ปราณี วิจิตรนา การเคลื่อนไหวทางสังคมของพระสงฆ์สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราช
วิทยาลัย วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521, 95 หน้า

บุสดี โยธินทวี สำรวจความเข้าใจในเหตุการณ์สำคัญของพุทธศาสนาของนักเรียนชั้น ม.ศ.4
สายอาชีพ (แผนกพลศึกษา) วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2508,
 76 หน้า

พระนครศรีอยุธยา, วิทยาลัยครู สวนหลวง ฉบับพิเศษ : 700 ปี ลายสือไทย 2527,
 77 หน้า

พัชรา เกกานนท์ การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อกันคติของพุทธศาสนาของนักเรียนในระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2512, 202 หน้า

พิสมัย กิ่งพูนสุข การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระภิกษุสงฆ์และพระสงฆ์คาทอลิกที่มีต่อชุมชน
วิทยานิพนธ์ อ.ม. มหาวิทยาลัยมหิดล 2523, 272 หน้า

พุทธทาสภิกขุ หลักพระพุทธศาสนาและธรรมบรรยายพิเศษ โรงพิมพ์คุรุสภา 2511, 329 หน้า

_____ คำสอนนพวชพรบชาเคียว ธรรมบูชา 2514, 145 หน้า

_____ บรมธรรมภาคคุณ การพิมพ์พระนคร 2518, 390 หน้า

_____ ศาสนาคืออะไร สมชายการพิมพ์ 2520, 175 หน้า

ภิญโญ บัวทอง ความสนใจและทัศนคติของนักเรียนต่อพุทธศาสนาในชั้นเตรียมอุดม วิทยานิพนธ์
ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2503, 70 หน้า

มานิต มานิตเจริญ พจนานุกรมไทย แพร่พิทยา 2507, 1571 หน้า

ราชวรณีน, พระ สถาบันสงฆ์กับสังคมปัจจุบัน มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2517, 85 หน้า

_____ พจนานุกรมพุทธศาสน์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2518, 284 หน้า

_____ พุทธธรรม โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์ 2525, 940 หน้า

โรจน์ สุวรรณสุทธิ รายงานเบื้องต้นโครงการวิจัยเรื่องสมาธิช่วยในการศึกษาเพิ่มใจ ภาควิชา

จิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ กิวิราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล 2514, 95 หน้า

ล้วน สายยศ หลักการวิจัยทางการศึกษา โรงพิมพ์วิจิตร 2524, 284 หน้า

วันชัย วิชัยคำ การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติทางคณะและทางชั้นที่มีต่อพุทธศาสนา ปรินญา
นิพนธ์ ศศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา 2515, 69 หน้า

ศรีวิสุทธิโมลี, พระ "ศาสนาจําเป็นสำหรับชาวพุทธ" วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ 2(8) :

6 ก.ย. - พ.ย. 2513

เสวต สายะวารานนท์ การศึกษาความคิดเห็นและความสนใจของนักเรียนมัธยมต้นต่อพุทธศาสนา

ในฉบับปัจจุบัน วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2511, 150 หน้า

* สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ "พระราชดำรัสในพิธีเปิดโครงการวันแม่ของสมาคมครู
คาทอลิกแห่งประเทศไทย" เคลวินส์ 2 ตุลาคม 2515

สมพร เทพสิทธิ์า พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจและชีวิตประจำวัน โรงพิมพ์อักษรบริการ 2513,
417 หน้า

สมศักดิ์ ชุมสาย ทัศนคติและความสนใจต่อพุทธศาสนาของเยาวชนที่ศาลพิพากษาว่ากระทำความ

ผิด วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2518, 244 หน้า

สลิดา วรรณจรรย์ยา การศึกษาทัศนคติในสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อศาสนา วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2512, 80 หน้า

ลีปนันท์ เกตุทัต "อุดมศึกษากับปัญหามนุษย์" ทัศนะธรรม ชมรมศาสนาวัฒนธรรมไทย มศว
บางเขน เจริญวิทยการพิมพ์ 2525, 71 หน้า

สุชีพ ปุณฺณนาท คุณลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา เพื่ออักษร 2511, 464 หน้า

สุภาวดี คุณวัฒน์ ทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์
วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521, 166 หน้า

สุชา ธรรมมิตร การอบรมพุทธศาสนาและศีลธรรมทางบ้าน วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2504, 150 หน้า

สุภัทรทิศ คิสกุล ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ถึง พ.ศ. 2000 สำนักนายกรัฐมนตรี 2524,
257 หน้า

สุภัทรา สุภัทรนันท์ ทัศนคติและความสนใจของนักศึกษาที่มีต่อศาสนา วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2505, 80 หน้า

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ "ภายในดินแดนพุทธจักร" คั่นดวงส่องศาสนา ตีพิมพ์สยาม 2522,
285 หน้า

เสฐียร พันธ์รังษี ศาสนาเปรียบเทียบ แพรวพิทยา 2513, 416 หน้า

เสฐียรโกเศศ ศาสนาเปรียบเทียบ โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม 2502, 384 หน้า

เสรี พงศ์พิศ "ศาสนากับปัญหาสังคมปัจจุบัน" ศีลธรรมกับศาสนาของโลก รายงานการประชุม
ทางวิชาการ ณ ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521, 182 หน้า

แสง จันทร์งาม ศาสนวิทยา เจริญทัศน์การพิมพ์ 2512, 414 หน้า

ประทีปธรรม อมการพิมพ์ 2513, 400 หน้า

โสภณคณาภรณ์, พระ พุทธศาสนาปริทรรศน์ โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย 2522, 472 หน้า

สำเนา เจิมพร แนวการสอนพุทธศาสนากับการสอนแผนใหม่ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2502, 109 หน้า

อัจฉรา บุญชู ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและความเชื่อในศาสนาของชาวไทยมุสลิมใน
ภาคใต้ของไทย วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 68 หน้า

Basabe, Fernando M. Japanese Youth Confronts Religion. New York,
Charles E. Tuttle Company Inc., 1967. 292 p.

Best, John W. Research in Education. New Jersey, Prentice Hall,
1959. 320 p.

Cronbach, Lee J. Essential of Psychological Testing. 3rd., ed.,
New York, Harper & Row, 1970. 752 p.

Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education.
New York, McGraw-Hill Book Co., 1971. 466 p.

Gardner, Larry Allan. "Religious Attitudes and Beliefs of Students
in Lutheran College with Reference to Their Value Structures and
Personal Variable," Dissertation Abstracts. May 1975. 80 p.

Phra Khantipalo. Buddhism Explained. Bangkok, Mahamkut Rajavidyalaya,
1973. 204 p.

Spiro, Melford E. Buddhism and Society. New York, Harper & Row, 1972.
510.

Thomas, Kirsh A. Development and Motility among the Thai of Northeast Thailand. New York, Peaeger Publishners., 1965, 490 p.

Winer, B.J. Statistical Principle in Experimental Design. New York, McGraw-Hill Book Company, 1962. 237 p.

ពាក្យស្នើសុំ

ภาคผนวก ก

คุณภาพทางสถิติของแบบสอบถามวัดทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พุทธศาสน์และพระสงฆ์ ก่ออำนาจจำแนกรายชื่อ โดยอาศัยค่าอัตราส่วนวิกฤตระหว่างกลุ่มสูง
และกลุ่มต่ำ

แบบสอบถามตอนที่ 2

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	3.2098	16	4.3333
2	5.5721	17	6.7692
3	4.2639	18	7.6923
4	5.0000	19	4.1924
5	5.0000	20	6.5000
6	4.4970	21	6.7500
7	3.6363	22	7.2727
8	4.6315	23	5.8823
9	5.1111	24	4.2222
10	3.7894	25	2.9090
11	4.3076	26	5.6842
12	4.8888	27	5.0526
13	8.3076	28	6.8571
14	8.6153	29	8.3076
15	4.8888	30	7.3333

ค่าความเชื่อมั่น $r_{tt} = .9724$

แบบสอบถามตอนที่ 3

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	6.0000	16	5.3333
2	5.1428	17	4.4210
3	3.4285	18	5.1428
4	3.3043	19	4.4000
5	4.9411	20	3.2380
6	8.6666	21	5.0000
7	3.3684	22	3.5789
8	3.6190	23	4.2000
9	6.6666	24	6.3333
10	4.9411	25	4.4444
11	5.1111	26	4.6000
12	5.1111	27	2.0000
13	4.0000	28	5.7163
14	5.4285	29	1.8000
15	4.6153	30	4.9090

ค่าความเชื่อมั่น $r_{tt} = .9620$

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจและแก้ไขแบบสอบถามในการวิจัย เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง
มีดังนี้

1. พระครูภาวนาวิสุทธิ เจ้าคณะอำเภอรพบุรี วัดอัมพวัน อำเภอรพบุรี
จังหวัดสิงห์บุรี

2. ศาสตราจารย์ ดร. พงษ์เพื่อง เกื้ออรรถชู อธิการบดีมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรัชญา ธรรมมา หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

4. ดร. สิงห์หน คำขาว อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

5. รองศาสตราจารย์อารีย์ สหชาติโกสัย อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน

6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิ่งแก้ว อัครถาวร อาจารย์ประจำ วิทยาลัยครู

พระนครศรีอยุธยา

ภาพผนวก ๒-

แบบสอบถามทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กศพทศาสนาและพระสงฆ์

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้วัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลของท่านแสดง ความกตัญญูเห็นหรือทัศนะที่ท่านมีต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ ขอให้ท่านตอบตรงกับความรู้สึกเห็นหรือทัศนะของท่านให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาทางพุทธศาสนาในระดับอุดมศึกษา

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของตัวท่านเอง

ตอนที่ 2 ทัศนะต่อพุทธศาสนา

ตอนที่ 3 ทัศนะต่อพระสงฆ์

ตอนที่ 1 โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หรือเติมคำลงในช่องว่างตามสภาพที่เป็นจริงของท่าน

1. เพศ ☐ 1 ชาย ☐ 2 หญิง

2. วิทยาเขต ☐ 1 ประสานมิตร ☐ 2 ปทุมวัน ☐ 3 บางแสน
☐ 4 พลศึกษา ☐ 5 พิษณุโลก ☐ 6 สงขลา
☐ 7 บางเขน ☐ 8 มหาสารคาม

3. ท่านมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่

☐ 1 ภาคกลาง ☐ 2 ภาคเหนือ
☐ 3 ภาคใต้ ☐ 4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. ท่านนับถือศาสนา

- ☐ 1 พุทธ ☐ 2 คริสต์
☐ 3 อิสลาม ☐ 4 อื่น ๆ (ระบุ)

5. ท่านเคยมีประสบการณ์ในการเรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนาหรือไม่

- ☐ 1 เคยเรียน ☐ 2 ไม่เคยเรียน

ถ้าหากท่านเคยเรียน ท่านมีประสบการณ์ในการเรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนาอย่างไร

- ☐ กำลังเรียนหรือเคยเรียนวิชาพุทธศาสน์ ที่มหาวิทยาลัยเปิดให้เรียนเป็นวิชาเลือก
☐ เรียนพุทธศาสนาวรรณคดี ไม่น้อยกว่า 10 วันอาทิตย์
☐ สอบไตรธรรมศึกษาหรือนักธรรม ชั้นตรี หรือชั้นโท หรือชั้นเอก
☐ สอบได้เปรียญ 3 หรือ 4 หรือ 5 หรือ 6 หรือ 7 หรือ 8 หรือ 9

6. ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาจากใครมากที่สุด (ตอบได้เกินกว่า 1 ข้อ)

- ☐ จากการสั่งสอนของพระ
☐ จากการสั่งสอนของครู
☐ จากการสั่งสอนของบิดามารดา
☐ เรียนรูด้วยตนเอง

7. ทุกครั้งที่ท่านมีความกังวลหรือความทุกข์อย่างหนัก ท่านทำอะไร เป็นเครื่องปลอบใจ (ตอบได้เกินกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ยึดพระธรรมคำสอนในพุทธศาสนาเป็นเครื่องปลอบใจ
☐ เทียบเคียงกับเพื่อนฝูง
☐ เล่าให้ครูหรืออาจารย์ฟัง

- ☐ เล่าให้บิดามารดาฟัง
- ☐ เล่าให้เพื่อนฟัง
- ☐ เล่าให้พี่น้องฟัง
- ☐ เล่าให้พระสงฆ์ที่คุ้นเคยฟัง
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

8. ท่านเคยไปร่วมประเพณีทางพุทธศาสนาในวันใดบ้าง (ตอบได้เกินกว่า 1 ข้อ)

- ☐ วันวิสาขบูชา ☐ วันมาฆบูชา ☐ วันอาสาฬหบูชา
- ☐ วันเข้าพรรษา ☐ วันออกพรรษา ☐ วันเข้าใหม่
- ☐ ไม่เคยเลย ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

9. ท่านเคยทำบุญตักบาตรในโอกาสใดบ้าง (ตอบได้เกินกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ทุกวัน ☐ ทุกวันพระ ☐ ในวันสำคัญทางศาสนา
- ☐ ในโอกาสพิเศษ ☐ นาน ๆ ครั้ง ☐ ไม่เคยเลย

10. ในครอบครัวของท่านมีใครบวชเป็นพระภิกษุบ้างแล้ว

- ☐ ตัวท่านเอง ☐ บิดา ☐ พี่ชาย
- ☐ น้องชาย ☐ ไม่มีใครเคยบวชเลย
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

11. ท่านคิดว่าท่านเข้าใจหลักธรรมของลัทธิขงจื๊อน้อยแค่ไหน

ก. โอวาทปาติโมกข์ - การไม่ทำชั่ว การทำดี และการทำใจให้บริสุทธิ์

- ☐ 1 เข้าใจดี ☐ 2 พอเข้าใจ ☐ 3 ไม่เข้าใจ

ข. หลักจริยสัง 4 - ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

- ☐ 1 เข้าใจดี ☐ 2 พอเข้าใจ ☐ 3 ไม่เข้าใจ

ค. หลักไตรสิกขา - ศีล สมาธิ ปัญญา

- ☐ 1 เข้าใจดี ☐ 2 พอเข้าใจ ☐ 3 ไม่เข้าใจ

ง. หลักปัจจุสมุบาท - ความเป็นปัจจุอาศัยซึ่งกันและกันเกิด

☐ 1 เข้าใจดี ☐ 2 พอเข้าใจ ☐ 3 ไม่เข้าใจ

จ. หลักไตรลักษณ์ - อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

☐ 1 เข้าใจดี ☐ 2 พอเข้าใจ ☐ 3 ไม่เข้าใจ

ฉ. หลักกรรม - การกระทำที่ประกอบไปด้วยเจตนา มีกรรมดี กรรมชั่ว

☐ 1 เข้าใจดี ☐ 2 พอเข้าใจ ☐ 3 ไม่เข้าใจ

12. ท่านสวดมนต์ก่อนนอนเป็นกิจวัตรประจำวัน

☐ เป็นประจำ ☐ นาน ๆ ครั้ง ☐ ไม่เคยเลย

☐ อื่น ๆ (ระบุ)

13. เมื่อท่านปฏิบัติตามหลักกรรมทางพุทธศาสนา ท่านคิดว่า

☐ ไปถึงนิพพาน (ภาวะที่พ้นทุกข์สิ้นเชิง) ได้

☐ ทำให้ประพฤติกแต่ความดี ละเว้นความชั่ว ทำให้มีความสุข

☐ ไม่ได้ประพฤติกตาม เพราะไม่เลื่อมใส

☐ อื่น ๆ (ระบุ)

14. ท่านต้องการให้มีการ เปิดสอนวิชาพุทธศาสน์ในมหาวิทยาลัยของท่านหรือไม่

☐ 1 ต้องการ ☐ 2 ไม่ต้องการ

ตอนที่ 2 โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

ทัศนะของนิสิตศอพุทธศาสนา	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1
1. สิ่งที่พระพุทธองค์ตรัสรู้เป็นความจริงอัน ประเสริฐสุด ✓				
2. นิพพานเป็นภาวะที่ทุกคนแสวงหา ✓				
3. การปฏิบัติธรรมขั้นสูงสุดของพุทธศาสนา ช่วยให้คนเราไปถึงนิพพานได้				
4. การกระทำดีต้องไม่มีลี้ เสมอ ✓				
5. การกระทำชั่วต้องไม่มีลี้ชั่ว เสมอ ✓				
6. พุทธศาสนาสอนให้คนมองโลกในแง่ร้าย เสมอ ✓				
7. พุทธศาสนาสอนให้คนเก็บกักความรู้สึก จึง ทำให้คนเป็นโรคประสาทได้ง่าย				
8. นิพพานเป็นเรื่องไร้สาระที่ไม่มีใครบรรลุ ได้				
9. นิพพานเป็นเพียงเรื่องที่สร้างขึ้นเพื่อจูงใจ ให้คนทำดีเท่านั้น				

ทักษะของนิสิตศอพุทธศาสนา	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1
10. การฝึกสมาธิ ทำให้เกิดจิตรวมทำ การงาน				
11. พุทธศาสนาสอนให้คนเจือชาไมกระทำความ ชั่ว				
12. การศึกษาพุทธศาสนาในระดับอุดมศึกษา ทำให้นักศึกษาศรัทธาในพระพุทธศาสนา มากขึ้น				
13. พุทธศาสนาควรเป็นวิชาพื้นฐานบังคับใน หลักสูตร ระดับอุดมศึกษา				
14. การอบรมทางพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ ในมหาวิทยาลัย จะช่วยลดอภินิหารจิต ใจนึ้สึกให้สงบได้				
15. พุทธศาสนาไม่จำเป็นต้องเป็นส่วนหนึ่งของ วิชาพื้นฐานในหลักสูตร ระดับ มหาวิทยาลัย				
16. ไม่ควรมีหลักสูตร เกี่ยวกับพุทธศาสนาใน มหาวิทยาลัย แต่ควรเน้นวิชาการสมัยใหม่				

ทัศนะของนิสิตต่อพุทธศาสนา	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1
17. พุทธศาสนาเป็นสิ่งที่น่าทึ่งและน่าชื่นชม สำหรับจิตใจ				
18. พุทธศาสนาช่วยให้จิตใจสงบได้				
19. พุทธศาสนาเหมาะสำหรับสังคมที่ซับซ้อน สมัยนี้				
20. สังคมยิ่งพัฒนาการทางเทคโนโลยี มากเท่าใด พุทธศาสนายิ่งจำเป็นมาก เท่านั้น				
21. พุทธศาสนาส่งเสริมประสิทธิภาพในการ ทำงาน				
22. พุทธศาสนาเป็นประโยชน์ต่อการดำเนิน ชีวิตในปัจจุบัน				
23. พุทธศาสนาช่วยระงับความวุ่นวายที่เกิด ขึ้นในสังคมได้				
24. พุทธศาสนาเป็นเรื่องไสยศาสตร์เสีย ส่วนมาก				

ทัศนะของนิสิตที่มีต่อพุทธศาสนา	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1
25. พุทธศาสนาทำให้ประเทศไทยไม่เจริญ ทางเศรษฐกิจ				
26. พุทธศาสนาไม่สามารถให้คำตอบแทนปัญหา ชีวิตได้				
27. พุทธศาสนาไม่สามารถแก้ปัญหาทางการ เมืองได้				
28. พุทธศาสนาเป็นยาเสพติด				
29. พุทธศาสนาเป็นลัทธิสมัยไม่เหมาะสม กับสังคมปัจจุบัน				
30. พุทธศาสนาเหมาะสมกับคนไทย				

ตอนที่ 3 โปรดเขียนเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

ทัศนะของนิสิตต่อพระสงฆ์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1
1. พระภิกษุที่คนกรัถาเลื่อมใสเป็นพระภิกษุ ที่ปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด				
2. พุทธบัญญัติหรือวินัยของพระภิกษุสงฆ์อยู่ แล้วไม่ควรแก้ไขเปลี่ยนแปลง				
3. วินัยของพระภิกษุเป็นล้าสมัยไม่เหมาะ กับภาวะสังคมปัจจุบัน				
4. พระภิกษุไม่ควรมืองปรกต์เครื่องอำนวยความสะดวก เหมือนคนทั่วไป				
5. ศรัทธาของคนต่อพุทธศาสนาเสื่อมลงเมื่อ พระภิกษุสงฆ์ใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วไป				
6. พระภิกษุควรศึกษาพระไตรปิฎก ในฐานะ เป็นหลักฐานชั้นต้นที่สำคัญที่สุดของพุทธศาสนา				
7. พระภิกษุส่วนมากคิดว่าตนเองดีแล้ว จึง ขาดการพัฒนาตนในด้านธรรมวินัย				
8. พระภิกษุที่ทรงธรรมวินัย อุดมด้วยลาภ สักการะโดยไม่ถองมีการแสวงหา				

ทักษะของนิสิตกศพรสงฆ์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1
9. สถาบันสงฆ์ประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณภาพ แตกต่างกันมาก				
10. พระภิกษุที่ทำหน้าที่สั่งสอนธรรมะ ทำ ประโยชน์แก่พุทธศาสนาและประชาชน มากที่สุด				
11. สถาบันอุดมศึกษาควรนิมนต์พระภิกษุที่มี ความรู้มาสอนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนา				
12. พระภิกษุที่มีความรู้ในวิชาการสมัยใหม่ สามารถสอนธรรมะให้คนยุคปัจจุบันสนใจ และเข้าใจได้ง่ายขึ้น				
13. พระภิกษุสงฆ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ที่ช่วยดำรงรักษาพุทธศาสนา				
14. พระภิกษุสงฆ์ควรปฏิบัติกิจวัตรของสงฆ์ อย่างเคร่งครัด เช่น สวดมนต์ ดองปาฏิโมกข์				
15. พระภิกษุควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิถีให้ สะอาด และร่มรื่น				

ทักษะของนิสิตต่อพระสงฆ์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1
16. พระภิกษุส่วนมากมิได้ทำกิจของสงฆ์เท่าที่ควร				
17. พระภิกษุสงฆ์สนใจสร้างถาวรวัตถุที่มีราคาแพงและทันสมัย แต่ไม่มีการบำรุงรักษาให้ดี				
18. พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชน				
19. พระภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมในชุมชน				
20. การใส่บาตรแก่พระสงฆ์เป็นการแผ่กุศลให้ตัวเองกลับไปแล้วได้ทางหนึ่ง				
21. พระภิกษุเป็นบุคคลที่สามารถแนะนำให้ชาวบ้านในชุมชนใคร่จักสิ่งใหม่ ๆ และความเจริญก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี				
22. พระภิกษุเป็นพึ่งทางใจสำหรับทุกคน				

ทัศนะของนิสิตต่อพระสงฆ์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1
23. ประชาชนทำให้พระภิกษุต้องเป็นนักสังคมสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ กันที่เป็นอยู่ เช่น เป็นผู้นำทางวิญญาณ เป็นนามบุญ และเป็นหมอบทุกชาติ				
24. ความเจริญและความเสื่อมของพุทธศาสนาขึ้นอยู่กับพระภิกษุและฆราวาสรวมกัน				
25. เมื่อพระภิกษุเป็นนักธุรกิจ ประชาชนไม่เห็นความจำเป็นที่จะทำบุญถวาย				
26. พระภิกษุนิยมพัฒนาวัตถุมากกว่าพัฒนาคน				
27. การบวชเป็นพระภิกษุทำให้เสียทรัพยากรบุคคลของชาติ				
28. พระภิกษุที่ห้ามนเป็นพมอหรือหมอไสยศาสตร์ ทำให้คนเข้าใจพุทธศาสนาไขว้เขวไปได้				
29. การบิณฑบาตของพระภิกษุเป็นการขอโดยไม่มีกรให้สิ่งตอบแทน				

ทักษะของนิสิตคอพระสงฆ์	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1
30. พระภิกษุควรปรับกนให้ทันสมัย เช่น ขับรถยนต์เอง				

ประวัติผู้เขียนประวัติงานพิมพ์

นายนิพนธ์ เทียมทิพานุกุล เกิดเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2493 ที่อำเภอ
คำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ปีการศึกษา	2508	ได้รับประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียน
คำเนินสะดวก "สายธรรมจันทน์" จังหวัดราชบุรี
ปีการศึกษา	2510	ได้รับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นต้น จากวิทยาลัยครูเพชรบุรี
จังหวัดเพชรบุรี
ปีการศึกษา	2512	ได้รับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (อุตสาหกรรมศิลป์) จาก
วิทยาลัยครูพระนคร กรุงเทพมหานคร
ปีการศึกษา	2514	ได้รับปริญญาตรี กศ.บ. (อุตสาหกรรมศิลป์) จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา
พระนคร กรุงเทพมหานคร
1 มิถุนายน	2515	รับราชการที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาพระนคร
1 มิถุนายน	2524	ศึกษาต่อปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
สาขาการอุดมศึกษา
ที่ทำงานปัจจุบัน		ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน

ทฤษฎีของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทอพุทธศาสตร์และพระสงฆ์

บทคัดย่อ

ของ

นิพนธ์ เที่ยมทิพพานุกร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2527

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ และเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ตามตัวแปร เพศ ภูมิภาค และประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 - 4 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 8 วิทยาเขต ปีการศึกษา 2526 จำนวน 850 คน ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามวัดทัศนะของนิสิตที่มีต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์

ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนใหญ่มีทัศนะในทางที่ดีต่อพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ เห็นด้วยกับสิ่งที่พระพุทธรูปขององค์กรศรัทธาว่าเป็นความจริงอันประเสริฐสุด เชื่อในผลกรรมว่าทำดียอมได้ชั่ว ทำชั่วยอมได้ชั่ว และยอมรับว่า การปฏิบัติธรรมชั้นสูงสุดช่วยให้คนเราไปถึงนิพพานได้

นิสิตเห็นด้วยว่าพระภิกษุสงฆ์ควรศึกษาพระไตรปิฎก และมีการปฏิบัติกิจวัตรอย่างเคร่งครัด และเห็นว่าพระพุทธศาสนาช่วยให้จิตใจสงบ การอบรมทางพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอในมหาวิทยาลัย จะช่วยกล่อมเกล่าจิตใจของนิสิตให้ตั้งมั่นได้ และเห็นด้วยว่าสถาบันอุดมศึกษาควรนิมนต์พระภิกษุที่มีความรู้มาสอนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนา

เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วปรากฏว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงมีทัศนะต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ไม่แตกต่างกัน นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคต่าง ๆ มีทัศนะต่อพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน แต่มีทัศนะต่อพระสงฆ์แตกต่างกัน โดยนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือและในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทัศนะต่อพระสงฆ์ดีกว่านิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับนิสิตที่อยู่ในภูมิภาคอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างของทัศนะต่อพระสงฆ์ นิสิตที่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนา มีทัศนะต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ดีกว่านิสิตที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

OPINIONS OF THE SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY STUDENTS ON BUDDHISM
AND BUDDHIST MONKS

AN ABSTRACT

BY

NIPON TIAMTIPABOONKORN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
February, 1984

The purposes of this study were to investigate Srinakharinwirot University students' opinions towards Buddhism and Buddhist monks, to compare the opinions of students who were of different sexes, from different parts of the country and having different experiences in the study of Buddhism. The sample was of 850 students, randomly selected from four classes in eight campuses in the academic year 1983. The instrument used was questionnaire for measuring the students' opinions towards Buddhism and Buddhist monks.

Results revealed that most students had favourable opinions towards Buddhism and Buddhist monks. Students accepted that the Four Noble Truths were the highest truths. They believed in the Law of Karma and agreed that the practice of the Noble Way might lead one to nibbana.

Students agreed that monks should study the Tripitakas and follow the monks' precepts and daily works with great earnesty. They also accepted that Buddhism might help one to attain peace of mind and that regular participation in Buddhist conventions within the university might have a good impact on their mental behaviour. They also thought that learned monks should be invited to teach in the university.

Furthermore, there was no significant difference among students of different sexes nor among those who came from different parts of the country, but there were differences in views towards monks. Students from the North and the Northeast had more favourable opinions than students from the South. They were significantly different at the .05 level. Students in other areas had no significant difference in

opinion towards monks. Students who had undergone some study of Buddhism had more favourable opinions towards Buddhism and Buddhist monks than those who had not. There was a significant difference at the .01 level.